

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra kulturních a náboženských studií

Kult sv. Darii na křesťanském Východě a Západě

Bakalářská práce

Autor: PharmDr. Daria Kučová, CSc.
Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obor: Náboženská výchova
Vedoucí práce: PhDr. Radek Martinek, Ph.D.
Oponent práce: ThLic. Mgr. Lukáš de la Vega Nosek, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	PharmDr. Daria Kučová, CSc.
Studium:	P20K0186
Studijní program:	B0221A100009 Náboženská výchova
Studijní obor:	Náboženská výchova
Název bakalářské práce:	Kult sv. Darii na křesťanském Východě a Západě
Název bakalářské práce AJ:	Saint Daria's Cult in Christian East and West

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zaměří na historickou osobnost a kult "svaté Darii", respektive několika nositelek téhož jména na křesťanském Východě a Západě. Hlavní pozornost bude věnována raně křesťanské mučednici Darie († koncem 3. století), manželce sv. Chrysantha, další částí práce se zaměří na její jmenovkyně sv. Dariu, matku sv. Voršily († 5. století), Dariu Tjapkina († 18. století), Dariu Zajceva († 19. století), Dariu Timagina a Dariu Ulybina († 20. století) uctívané především na Východě v pravoslavné církvi.

Bakalářská práce se nejprve bude zabývat pojmem svatosti a svědectví (řec. martyriá) v raně křesťanské komunitě. Bude se věnovat životu a svědectví svatých manželů – mučedníků Darii a Chrysantha († konec 3. století) a pokusí se je zařadit do církevně-historických souvislostí. Rovněž souhrnným způsobem postihne základní doklady jejich pozdějšího kultu na Západě i Východě (kostely, umělecké památky, legendy). Podobným způsobem zpracuje i nositelky téhož jména žijící v pozdějších staletích. Práce bude čerpat z dostupné domácí i cizojazyčné literatury (slovníková literatura, soupisy životopisů svatých), hagiografické, uměleckohistorické a topografické literatury.

ATTWATER, Donald. Slovník svatých. Papyrus, 1993

BUBEN, Milan M., KUČERA Rudolf, KUKLA Otakar A. Svatí spojují národy. Portréty evropských světců. Panevropa Praha, 1994. ISBN 80-85846-00-4

CYRILOMETODĚJSKÝ KALENDÁŘ. Česká katolická charita. Praha, 1961

D'JAČENKO, Grigorij. Polnyj cerkovno-slavjanskij slovar'. Reprintnoje vosproizvedenije izdanija 1900 g., Izdatel'stvo Kijevo-Pečerskoj Lavry, Kijev 2018

EKERT, František. Církev vítězná. Životy Svatých a Světic Božích. Pořadem roku občanského. Tiskem knížecí arcibiskupské knihtiskárny (Rohlíček a Sievers). Nákladem Dědictví sv. Jana Nepomuckého, Praha. Svazek první 1892.

EKERT, František. Církev vítězná. Životy Svatých a Světic Božích. Pořadem roku občanského. Tiskem knížecí arcibiskupské knihtiskárny (Rohlíček a Sievers). Nákladem Dědictví sv. Jana Nepomuckého, Praha. Svazek druhý 1899.

FARRUGIA, Edward G. Encyklopedický slovník křesťanského Východu. Refugium Velehrad-Roma, 2008. ISBN 978-80-7412-019-0

HIEROTHEOS (Vlachos), metropolita: Pravoslavná spiritualita. Prešov 2006

INTERNETOVÉ ZDROJE

Izbrannye žitija svjatyh II. Mart – Aprel'. Izdatel'stvo chrama Pokrova Presvjatoj Bogorodicy Russkoj Pravoslavnoj Zarubežnoj Cerkvi. Los Angeles, USA, nedatováno

Lumen gentium. Věřoučná konstituce II. VK, 21. 11. 1964. Přístup dne XXX z https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19641121_lumen-gentium_cs.html

Katechismus katolické církve. Zvon, 1995. ISBN 80-7113-132-6

RAHNER, Karl, VORGRIMLER, Herbert. Teologický slovník. Zvon, 1996. ISBN 80-7113-088-5

RAMEŠ, Václav. Po kom se jmenujeme? Encyklopedie křesťnách jmen. Libri, Praha 2003. ISBN 978-80-7277-197-4

ŘECKOKATOLICKÝ KALENDÁŘ 2004. Vydal apoštolský exarchát řeckokatolické církve v ČR

SCHAUBER, Vera, SCHINDLER, Hanns Michael. Rok se svatými. Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 1994.

ŠPIDLÍK, Tomáš. Spiritualita křesťanského východu. Křesťanská akademie Velehrad, Řím, 1983

TARZIA, Antonio. Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění: říjen – listopad – prosinec. Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 2010.

VELIMIROVIČ, Nikolaj. Ochridský prológ. Životy svätých, básne, úvahy, rozjímání a besedy na každý deň v roku. Prešovská univerzita, Prešov 2018

VONDRUŠKA, Isidor. Životopisy svätých v pořadí dějin církevních. Ladislav Kuncíř v Praze, 1930.

ZNOSKO, Vladimír. Skazanije o prepodobnoj Dosifeje, podvizavšejsja pod imenom starca-zatvornika i rjasofornogo monacha Kijevo-Pečerskoj Lavry Dosifeja. Obščestvo Ljubitelej Pravoslavnoj Literatury. Izdatel'stvo imeni svjatitelja L'va, papy Rimskogo. Moskva 2010.

Žitija svjatyh, na russkom jazyke, izložennyje po rukovdostvu čet'jich-minej Sv. Dimitrija Rostovskogo. Kniga šestaja. Počajev 2010

Žitija svjatyh, na russkom jazyke, izložennyje po rukovdostvu čet'jich-minej Sv. Dimitrija Rostovskogo. Kniga sed'maja. Počajev 2010

Zadávací pracoviště: Katedra kulturních a náboženských studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Radek Martinek, Ph.D.

Oponent: ThLic. Mgr. Lukáš de la Vega Nosek, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 29.11.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 1. 3. 2023

Anotace

KUČOVÁ, Daria. *Kult sv. Darii na křesťanském Východě a Západě*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023, 81 s. Bakalářská práce.

Cílem bakalářské práce je shromáždit, uspořádat a shrnout dostupné informace o nositelkách jména Daria, uctívaných v křesťanství Západu a Východu, a o sakrálních stavbách jim zasvěcených. Co do formální stránky je bakalářská práce jednorázovou, výběrovou, faktografickou, druhově komplexní, klasickou rešerší materiálu k danému tématu.

První část práce se věnuje fenoménu svatosti a světcům a světicím obecně. Podrobněji se osvětluje pronásledování pro víru a podává se stručná historie mučednictví v raném křesťanství do konce 3. století. Následuje popis významu a struktury sanktorálů a martyrologií. V další kapitole je stručně vysvětlen kult mučednictví a mnišského života v ruském pravoslaví.

Následuje vlastní přehledný soupis zjištěných informací, a to ve dvou větších kapitolách: první z nich obsahuje životopisy svatých Darií, druhá pak sakrální stavby jim zasvěcené, nacházející se ve vybraných zemích západní Evropy a v Rusku.

Šestá kapitola komentuje získané poznatky. Závěr tyto poznatky shrnuje a zamýšlí se nad významem volby jména a s ním spojeného křestního patrona.

Klíčová slova: křesťanství, křesťanský Východ, mučednictví, sv. Daria a Chrysanthus, ruští svatí

Abstract

KUČOVÁ, Daria. Saint Daria's Cult in Christian East and West, Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2023, 81 pp. Bachelor Degree Thesis.

The aim of the Bachelor's thesis is to collect, organize and summarize the available information about the bearers of the name Daria, worshipped in the Christianity of the West and the East, and about the sacral buildings dedicated to them. In terms of formality, the Bachelor's thesis is a single, selective, factual, generically comprehensive, classical research of material on the topic.

The first part of the thesis is devoted to the phenomenon of holiness and saints in general. Persecution for the faith is illuminated in detail and a brief history of martyrdom in early Christianity up to the end of the 3rd century is given. This is followed by a description of the meaning and structure of the sanctorales and martyrologies. The next chapter briefly explains the cult of martyrdom and monastic life in Orthodoxy.

This is followed by a summary of the information found, in two major chapters: the first contains biographies of saint Darias, and the second contains sacred buildings dedicated to them, located in selected countries of Western Europe and Russia.

The sixth chapter comments on the findings. The conclusion summarizes these findings and reflects on the significance of the choice of the name and the associated baptismal patron.

Key words: Christianity, Christian East, martyrdom, Sts. Daria and Chrysanthus, Russian saints

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Radku Martinkovi, Ph.D. za doporučení při konkretizaci koncepce bakalářské práce a za rady v průběhu jejího zpracování. Rovněž bych ráda poděkovala Mgr. Jolaně Anně Kucejové za cenné připomínky týkající se pravoslaví a za zapůjčení odborné literatury.

V neposlední řadě bych chtěla poděkovat i své rodině za trpělivost projevanou po celou dobu mého studia.

Obsah

Obsah	8
1. Úvod.....	10
2. Svatost.....	12
2.1 Svatost, světci a světice”	12
2.2 Mučednictví”.....	14
2.3 Mučednictví v raném křesťanství	16
2.4 Sanktorály a martyrologia”.....	17
2.5 Jméno Daria	21
3. Mučednictví a mnišský život v ruském pravoslaví.....	22
3.1 Mučednictví v ruské pravoslavné církvi’	22
3.2 Ruští novomučedníci”	22
3.3 Mnišský život v ruském pravoslaví”.....	23
4. Nositelky jména Daria uctívané v katolické a ruské pravoslavné církvi.....	26
4.1 Svatá mučednice Daria (2. století)”.....	26
4.2 Svatá Daria (Římská, 3. století)”.....	27
4.3 Svatá Daria z Moygownagh (7. století)”.....	31
4.4 Stihodná Daria Tjarkina – starec Dosifej (Дария Тяпкина – Досифей) (18. století)”.....	32
4.5 Svaté Daria Timagina (Дария Тимагина) a Daria Ulybina (Дария Улыбина)”.....	33
4.6 Svatá Daria Zajceva (Дария Зайцева)”.....	35
5. Sakrální stavby, obrazy, sochy	37
5.1 Úvod.....	37
5.2 Itálie	37
5.2.1 Oria, Cripta dei Santi Crisante e Daria	37

5.2.2 Filetto, Chiesa dei Santi Crisante e Daria'	38
5.2.3 Patrico di Spoleto, Chiesa dei Santi Crisanto e Daria.....	38
5.2.4 Poviglio, Chiesa dei Santi Crisanto e Daria Martiri	39
5.2.5 Villa Minoso, Chiesa dei Santi Crisanto e Daria	39
5.2.6 Roncadella, Chiesa dei Santi Grisanto e Daria'	39
5.2.7 Řím, Chiesa Parrocchiale dei Santi Crisante e Daria'	40
5.2.8 Reggio Emilia, Cattedrale di Santa Maria Assunta, socha svaté Darii”	40
5.3 Německo	41
5.3.1 Bad-Münstereifel, St. Chrysanthus und Daria	41
5.3.2 Haan, St. Chrysanthus und Daria.....	41
5.4 Rakousko	43
5.4.1 Schlaiten, Kapelle hll. Chrysanth und Daria.....	43
5.5 Ruská federace	44
5.5.1 Kostroma, Chram svjatykh Chrisanfa i Dar' i”	44
5.5.2 Petěrgof, časovnja Chrisanfa i Darii při Vojenno-transportnom universtitětě železnodorožnych vojsk RF”	44
5.5.3 Droniči, Časovnja Chrisanfa i Darii'	45
5.5.4 Prestoly	45
6. Svatá Daria a její kult.....	47
7. Závěr	49
8. Použitá literatura	50
8.1 Knižní zdroje.....	50
8.2 Internetové zdroje	52
A. Obrazová příloha.....	I

1. Úvod

Na počátku mé práce byl útlý sešitek, který mi před několika roky přivezla kamarádka z Kyjevsko-pečerské lávry, pravoslavného kláštera v Kyjevě. Text popisoval život mé jmenovkyně z 18. století. Vzpomněla jsem si na něj při přemýšlení nad tématem bakalářské práce a zároveň si uvědomila, jak málo v dnešní době lidé při výběru jména pro své dítě uvažují nad významem svatého patrona. Ani já sama jsem se dříve nijak podrobně o život svaté Darii (Římské) nezajímala.

V naší digitální současnosti lze snadno vyhledávat a získávat informace. Díky internetu jsem si nejen rozšířila znalosti o své patronce, ale našla jsem i další – a to velmi zajímavé – svaté jmenovkyně a rozhodla jsem se věnovat se jim podrobněji ve své bakalářské práci. Po konzultaci s vedoucím práce jsem rozšířila své zaměření i na sakrální stavby zasvěcené svaté Darie a částečně i na související umělecká díla – sochy, obrazy apod.

Cílem práce je shromáždit, uspořádat a shrnout dostupné informace o nositelkách jména Daria, uctívaných v křesťanství Západu a Východu, a o sakrálních stavbách jim zasvěcených.

První část práce se věnuje fenoménu svatosti a světcům a světicím obecně. Protože hlavní světicí, která začala být uctívána jako první, byla mučednice Daria Římská, podrobněji se osvětluje pronásledování pro víru a podává se stručná historie mučednictví v raném křesťanství do konce 3. století. Následuje popis významu a struktury sanktorálů (kalendářů svatých), a martyrologií (knih obsahujících životy svatých).

Vzhledem k tomu, že většina nalezených uctívaných Darií byly pravoslavné křesťanky a zasvěcené osoby, a kromě jedné vyznavačky i mučednice, v další kapitole bakalářské práce je stručně vysvětleno mučednictví a mnišský život v pravoslaví.

Následuje vlastní přehledný soupis zjištěných informací, a to ve dvou větších kapitolách: první z nich obsahuje životopisy svatých Darií, druhá pak sakrální stavby jim zasvěcené, nacházející se ve vybraných zemích západní Evropy a v Rusku.

Bakalářská práce je literární rešerší. Zaměřila jsem se na tištěné a internetové zdroje v českém, anglickém, ruském, francouzském, německém, italském a španělském jazyce. Informace jsem vyhledávala v publikacích v mém vlastnictví či zapůjčených od přátel, dále ve fondu Státní vědecké knihovny (SVK) v Hradci Králové, a konečně pak na internetu. Pro hledání v katalogu SVK jsem použila jako klíčová slova „svatost“, „životy svatých“, „mučednictví“, „mučedníci“, „mnišství“. Kromě toho jsem následně hledala i pro mne zajímavé publikace zmiňované v dříve prostudovaných knihách. Na internetu jsem zadávala kromě již zmiňovaných klíčových slov (v českém a ruském jazyce) i jména svaté Darii a jejího manžela svatého Chrysantha (v českém, anglickém, německém, francouzském a ruském jazyce¹), případně jejich jmen s přidáním slova „kostel“ v příslušném jazyce, a poté jsem studovala nabídnuté informační kanály, případně další odkazy z nich plynoucí. Informace jsem se vždy snažila ověřit z více zdrojů. Jedná se tedy o jednorázovou, výběrovou, faktografickou, druhově komplexní, klasickou rešerši materiálu k danému tématu.

¹ Daria (rusky Дария, případně Дарья); Chrysanthus (řecky Chrysanthos, latinsky Chrysanthus, uváděný též jako Chrysant či Chryzant, slovensky Chrísant, anglicky Chrysanthus/Chrysanthos, italsky Grisante, francouzsky Crisant, ruský Хрисанф)

2. Svatost

2.1 Svatost, světci a svěťice^{2,3,4}

Podle Teologického slovníku je svatost člověka „*důsledkem jeho ospravedlnění milostí posvěcující a je v podstatě účastí na svatosti Boží... (Svatost člověka) je absolutní odevzdání se Bohu věčného života, jaký je sám v sobě. Dá-li Boží milost člověku, že v tomto odevzdání roste a přináší plody..., dosahuje svatost křesťana té zralosti, kterou současná terminologie učitelského úřadu označuje jako hrdinský stupeň teologických a kardinálních ctností, a tím svatosti požadované pro prohlášení za blahoslaveného a svatého a vytvářející podklad k uctívání svatých.*“⁵

Tato poněkud suchopárná definice by mohla vyvolávat představu, že svatí jsou „nadlidé“ vyznačující se dokonalým, bezchybným a příkladným životem. Ne všichni však takoví byli celý svůj život. Známe mnoho příkladů těch, kteří nejprve chybovali, ale dokázali své chyby poznat, litovat jich a změnit směr svého putování směrem k Bohu, dokázali se zcela ponořit do jeho lásky. Nelze nezpomenout prvního z nich, svatého Pavla.

Světci se obecně dělí na dvě skupiny: jednak mučedníky (*martyres*), kteří svou svatost stvrdili položením vlastního života za víru v Ježíše Krista (o nich bude pojednáno dále v samostatné kapitole), a jednak vyznavače (*confessores*), kteří jsou uctíváni pro svou „*zbožnost, horlivost ve víře, dokonalé mravy a ničím neposkvrněné ctnosti, jakož i pro zásluhy o církve a náboženství*“⁶ Ti všichni také vydávají svědectví o Kristu a jejich příklad nás zve k následování.

„Oficiální“ svatosti se dosahuje po smrti prohlášením za svatého. V raných dobách církve byli mučedníci a vyznavači prohlašováni za svaté spontánně a úcta jim byla projevována v místě, kde působili. Protože byl zájem o to, aby svatí mohli být uctíváni celou církví, a také proto, že ojediněle docházelo k omylům,

² BUBEN, Milan, Rudolf KUČERA a Otakar Aleš KUKLA. *Svatí spojují národy: portréty evropských světců*. Vyd. 2. rozš. Praha: Panevropa, 1995. ISBN 80-85846-00-4.

³ AGASSO, Domenico, TARZIA, Antonio, ed. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění: říjen – listopad – prosinec*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, str. 131. ISBN 978-80-7195-293-0.

⁴ SCHAUBER, Vera a Hanns Michael SCHINDLER. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. ISBN 80-85527-75-8.

⁵ RAHNER, Karl a Herbert VORGRIMLER. *Teologický slovník*. Praha: Zvon, 1996. Theologica (Zvon). ISBN 80-7113-088-5, str. 324-325.

⁶ BUBEN, Milan, Rudolf KUČERA a Otakar Aleš KUKLA. *Svatí spojují národy: portréty evropských světců*. Vyd. 2. rozš. Praha: Panevropa, 1995. ISBN 80-85846-00-4, str. 8.

papež Alexandr III. si v roce 1171 vyhradil pro sebe a své nástupce výhradní právo kanonizovat.

Prvním stupněm kanonizace^{7,8} je označení zemřelého za **služebníka Božího**. Znamená to, že byl zahájen kanonizační proces, a to nejdříve pět let po smrti kandidáta (a ne později než po třiceti letech). Po skončení beatifikačního řízení a doložení jednoho zázraku (který není v této fázi vyžadován u mučedníků) následuje prohlášení za **blahoslaveného** (blahořečení, beatifikace). Uznává se, že daná osoba je v nebi, je možné ji prosit o přímluvu a prokazovat jí úctu, nicméně uctívání je pouze místní. K **prohlášení za svatého** (kanonizaci) je třeba ještě jednoho zázraku. Svatý pak je uctíván po celém světě a je mu přiděleno datum v církevním kalendáři.

Mezi svatými jsou nejen mučedníci a osoby zasvěcené duchovní službě, ale i světští vládci, rytíři, rolníci, poutníci, mystici či žebráci. Velkým zastáncem kanonizace, a to zvláště laiků, byl Jan Pavel II. (papežem byl v letech 1978-2005), který během svého pontifikátu kanonizoval 473 nových světců a 1 319 nových blahoslavených, z nichž bylo laiků 346 svatořečených a 268 blahořečených.⁹ Mimo jiné také řekl: „*Církev potřebuje zejména svědectví svatosti věřících, protože ze svatosti se rodí opravdová obnova církve, a také každé prohloubení víry a křesťanského života a obnovení Boží přítomnosti v srdcích lidí a v kultuře národů.*“¹⁰ Uctíváním svatých si připomínáme pro ně typické ctnosti, které nám mají sloužit jako příklad a vzor.

⁷ Co je beatifikace neboli blahořečení? - Církev.cz . Církev.cz [online]. Copyright © 2022 Česká biskupská konference [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: <https://www.cirkev.cz/archiv/110429-co-je-beatifikace-neboli-blahoreceni>

⁸ Diecézní proces blahořečení a svatořečení - Církev.cz . Církev.cz [online]. Copyright © 2022 Česká biskupská konference [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: <https://www.cirkev.cz/archiv/010120-diecezni-proces-blahoreceni-a-svatoreceni>

⁹ AGASSO, Domenico, TARZIA, Antonio, ed. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění: říjen – listopad – prosinec*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, str. 131. ISBN 978-80-7195-293-0, str. 148.

¹⁰ AGASSO, Domenico, TARZIA, Antonio, ed. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění: říjen – listopad – prosinec*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, str. 131. ISBN 978-80-7195-293-0, str. 149.

2.2 Mučednictví^{11,12,13,14,15}

Katechismus katolické církve se k mučednictví vyjadřuje následovně:

„Mučednictví je svrchované svědectví vydané pravdě víry; znamená svědectví, které sahá až k smrti. Mučedník vydává svědectví o zemřelém a zmrtvýchvstalém Kristu, s nímž je spojen láskou. Vydává svědectví o pravdě víry a křesťanskému učení. Podstupuje smrt skutkem statečnosti.“¹⁶

Pronásledování pro víru je bohužel smutným jevem provázejícím lidstvo od nepaměti. Ani starozákonní Izrael není výjimkou. Zprávy či zmínky o pronásledování nejsou v knihách Starého zákona vzácné. Původ mučednictví můžeme hledat v židovském prostředí, zejména v dobách pronásledování v době makabejské (2. století př. Kr.). Zbožní Židé, kteří si uchovali svou víru i za cenu utrpení a smrti, byli mezi lidmi ctěni jako dokonale zbožní, kteří neochvějně dodrželi Zákon. *Čtvrtá kniha makabejská* připomíná raně křesťanské texty o mučednících.

Řecké slovo **martyr** se v křesťanském kontextu do češtiny překládá jako *mučedník*. Jeho původní význam je *svědek* – toho, co sám viděl nebo slyšel. V novozákonní době se obsah tohoto slova začíná posouvat. V Lukášově evangeliu a ve Skutcích apoštolů se jím označuje ten, který nejen vydává svědectví o faktickém Ježíšově životě, smrti a zmrtvýchvstání, ale zároveň ukazuje na jejich význam a chce, aby posluchači uvěřili a svou víru byli schopni a ochotni předávat dál. K posunu významu slova *martyr* pak dochází násilnou smrtí jáhna Štěpána, prvního, který zemřel právě za to, že vyznával svou víru jako svědek Kristova života. Prokázal svou schopnost svědčit až do krajnosti své smrti. Takový nový způsob svědectví byl nazván **martyrium** (česky *mučednictví*). Tento pojem se poprvé objevil v prvotní církvi v polovině 2. století v textu

¹¹ *Katechismus katolické církve*. Přeložil Josef KOLÁČEK. Praha: Zvon, české katolické nakladatelství, 1995. ISBN 80-7113-132-6.

¹² AMBROS, Pavel. *Laik a jeho poslání: mučednictví – svědectví*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2011. Studijní texty (Centrum Aletti). ISBN 978-80-7412-089-3.

¹³ RAHNER, Karl a Herbert VORGRIMLER. *Teologický slovník*. Praha: Zvon, 1996. Theologica (Zvon). ISBN 80-7113-088-5.

¹⁴ KINZIG, Wolfram. *Pronásledování křesťanů v antice*. Přeložil Vlastimil DRBAL. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2022. Pro Oriente (Pavel Mervart). ISBN 978-80-7465-512-8.

¹⁵ ŠUBRT, Jiří. *Příběhy raně křesťanských mučedníků: výběr z nejstarší latinské a řecké martyrologické literatury*. Praha: Vyšehrad, 2009. ISBN 978-80-7021-989-8.

¹⁶ *Katechismus katolické církve*. Přeložil Josef KOLÁČEK. Praha: Zvon, české katolické nakladatelství, 1995. ISBN 80-7113-132-6, paragraf 2473.

o umučení biskupa Polykarpa ze Smyrny a následně se začal používat pro dobrovolné přijetí násilné smrti kvůli víře v Krista. Ježíšova smrt na kříži se vykládala jako vykupitelská oběť a jeho výrok „*Kdo chce jít se mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne. Neboť kdo by chtěl zachránit svůj život, ten o něj přijde; kdo však přijde o život pro mne a pro evangelium, zachrání jej.*“¹⁷ jako výzva k následování a mučednická smrt jako napodobení jeho oběti.

Mučedníkem je ten, kdo prošel utrpením a následnou smrtí kvůli své víře v Ježíše Krista. Ambros¹⁸ uvádí, že „...byli zabiti z nenávisti vůči víře v Krista (*in odium fidei*), protože buď nechtěli zapřít víru, nebo jednotlivou pravdu víry (*propter fidem*) nebo proto, že Krista následovali (*propter Christum*). Dále přijali smrt, aby se neprovinili proti čistotě (*in defensum castitatis*), zemřeli na následky věznění (*ex aerumnis carceris*), pro heroickou lásku k bližnímu (*per testimonium caritatis fortis*) nebo v důsledku fyzického, morálního nebo psychického násilí, které je mělo zastrašit a donutit ke zřeknutí se víry (*ex accertatibus et vexationibusque pro fidei quibus pertulit*).“ Mučedníkem se křesťan stává ne na základě odsouzení k smrti, ale „*kvůli motivu přijetí smrti, které by mohl zabránit*“.¹⁹ Vyplývá z toho i to, že ne každé pronásledování církve či jednotlivých věřících musí nutně být mučednictvím.

Mučedníci byli vždy ctěni a dávání za vzor k následování. Jejich životy, utrpení a smrt byly tradovány ústně i písemně a vyprávění se předčítala ve výroční dny jejich smrti. Cílem bylo připomínat si, že Bůh své věrné neopouští. V některých případech se v průběhu let přidávaly podrobnosti, kolem základu události byly rozvíjeny často velmi podrobné příběhy, občas i v různých variantách, a vznikaly legendy, jejichž pravost je někdy nesnadné ověřit.

¹⁷ Marek 8, 34-35

¹⁸ AMBROS, Pavel. *Laik a jeho poslání: mučednictví – svědectví*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2011. Studijní texty (Centrum Aletti). ISBN 978-80-7412-089-3, str. 49.

¹⁹ AMBROS, Pavel. *Laik a jeho poslání: mučednictví – svědectví*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2011. Studijní texty (Centrum Aletti). ISBN 978-80-7412-089-3, str. 49.

2.3 Mučednictví v raném křesťanství^{20,21}

Ježíšovi stoupenci – křesťané – byli zpočátku skupinou uvnitř židovství. Od začátku byli nicméně skupinou podezřelou, mimo jiné také proto, že mohli být hrozbou křehkému vztahu mezi Židy a římskou nadvládou. A tak již brzy po Ježíšově smrti začalo pronásledování jeho stoupenců, v některých případech končící i jejich násilnou smrtí. Prvním z těch, kteří pro Krista takto zemřeli, byl apoštol Štěpán, jenž byl ukamenován Židy kolem r. 35 po Kristu. Mnoho židokřesťanů poté z Jeruzaléma uprchlo a ti, kteří zůstali, čelili pronásledování a násilnostem. Tak mučednickou smrtí zemřeli například Jakub Zebedeův v roce 44 (stětí mečem), Jakub Spravedlivý (první jeruzalémský biskup) v roce 62, nebo Šimon, syn Kleofášův (druhý jeruzalémský biskup) začátkem 2. století.

V prvních třech stoletích po smrti Ježíše Krista byli křesťané vystavováni tu méně, tu více intenzivním vlnám pronásledování i ze strany Římanů. Prvním velkým pronásledovatelem byl císař Nero, a to zejména po požáru Říma, který v roce 64 zřejmě sám založil, ale ze kterého obvinil křesťany. Křesťané byli popravováni – ne však kvůli založení požáru, ale kvůli své víře. Kdo se během mučení své víry nevzdal, byl odsouzen k trestu smrti. Po Neronově smrti a krátce platným opatřením proti křesťanům za vlády císaře Domiciána (81-96) se situace trochu uklidnila; křesťané byli pronásledováni spíše sporadicky podle toho, kdo spravoval jednotlivé římské provincie. Římští úředníci byli nabádáni k tomu, aby zkoumali faktické porušení zákona a neodsuzovali člověka jen za to, že je křesťan. Ke zhoršení došlo za Marka Aurelia (161-180), ale zejména pak za císaře Decia (249-251), který si chtěl zajistit oddanost všech občanů. Proto nařídil každému vykonat veřejnou oběť bohům. Zřídil zvláštní komise, které měly na průběh obětování dohlížet a které rovněž vydávaly potvrzení o vykonání oběti. Křesťané, kteří pohanským bohům odmítali obětovat, tak byli snadno odhaleni a vystaveni následným perzekucím. Někteří křesťané se podvolili a požadovanou oběť vykonali. Většina se pokusila vyhnout se obětování – ať už získáním falešného potvrzení, nebo tím, že za ně oběť přinesli jejich pohanští přátelé. Zřejmě jen malá menšina křesťanů se odmítla římským bohům veřejně poklonit.

²⁰ KINZIG, Wolfram. *Pronásledování křesťanů v antice*. Přeložil Vlastimil DRBAL. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2022. Pro Oriente (Pavel Mervart). ISBN 978-80-7465-512-8.

²¹ ŠUBRT, Jiří. *Příběhy raně křesťanských mučedníků: výběr z nejstarší latinské a řecké martyrologické literatury*. Praha: Vyšehrad, 2009. ISBN 978-80-7021-989-8.

Ne všichni z nich byli popraveni a stali se mučedníky. Těm, kteří popraveni nebyli, ale pro svou víru byli „pouze“ perzekuováni – věznění, mučení, případně vypovězení do vyhnanství – se začalo říkat „vyznavači“.

Pronásledování tohoto typu pokračovalo poté i za Valeriána (253-260) a Galliena (253-268). Nejhorším obdobím však byla vláda císaře Diokleciána (284-305). Měl v úmyslu křesťany zcela zlikvidovat. Vydal čtyři edikty, kterými postupně zakázal křesťanská shromáždění a bohoslužby, nařídil zničit kostely a zabavit církevní majetek, přikázal uvěznit kněze a vyšší duchovenstvo, až nakonec všem svým poddaným nařídil pod hrozbou trestu smrti obětovat pohanským bohům s následnými represemi proti těm, kteří obětovat odmítli.

Situace se uklidnila až roku 313, kdy císař Konstantin I. vydal tzv. Edikt milánský, kterým vyhlásil svobodu náboženského vyznání, a tak zajistil i toleranci křesťanství. Počty křesťanů, kteří během tří set let položili za svou víru život, lze jen těžko odhadnout. Šubrt²¹ i Kinzig²⁰ shodně uvádějí, že mučednickou smrt podstoupilo jen velmi malé procento z nich. O to většího významu dosáhli. Byli a jsou uctíváni a jejich oběť je stále připomínána jako příklad pevnosti ve víře, hodný následování.

2.4 Sanktorály a martyrologia^{22,23,24,25,26}

Člověk žil od počátku ve shodě s přírodou. Vnímá proměny okolního světa, střídání světla a tmy, fáze měsíce a ročních období, a i když neznal jejich přírodovědnou podstatu, reagoval na ni a přizpůsoboval se. Časem se objevily různé způsoby zaznamenávání času, ze kterých se vyvinulo to, co dnes nazýváme kalendář. Zakládá se na počítání pravidelně se opakujících cyklů – dnů (podle rotace Země kolem své osy), měsíců (podle fází Měsíce) a roků (podle oběhů Země kolem Slunce).

²² SCHAUBER, Vera a Hanns Michael SCHINDLER. Rok se svatými. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. ISBN 80-85527-75-8.

²³ RAMEŠ, Václav. *Po kom se jmenujeme?: encyklopedie křesťanských jmen*. 3. vyd. Praha: Libri, 2003. ISBN 978-80-7277-197-4

²⁴ BUBEN, Milan, Rudolf KUČERA a Otakar Aleš KUKLA. *Svatí spojují národy: portréty evropských světců*. Vyd. 2. rozš. Praha: Panevropa, 1995. ISBN 80-85846-00-4.

²⁵ D'JACENKO, Grigorij. *Polnyj cerkovno-slavjanskij slovar' (so vneseniem v nego važnejšich drevne-russkich slov i vyraženiij), sodержaščij v sebe ob'jasnenija maloponjatnyh slov i oborotovo, vstrečajuščichsja v cerkovno-slavjanskich i drevne-russkich rukopisjach i knigach*. Moskva, Tipografiija Vil'de, Malaja Kislovka, 1900.

²⁶ AMBROS, Pavel. *Laik a jeho poslání: mučednictví – svědectví*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2011. Studijní texty (Centrum Aletti). ISBN 978-80-7412-089-3.

Pro nás má význam vývoj ve starém Římě. Jméno „kalendář“ pochází z latinského slova „calendae“, jímž se označovaly první dny v měsíci. Gaius Julius Caesar nechal v prvním století před Kristem vytvořit kalendář rozdělený do dvanácti měsíců, které měly 30 nebo 31 dnů. Tento tzv. juliánský kalendář se i přes určité nepřesnosti v Evropě používal až do 16. století (v ruské pravoslavné církvi se používá dodnes). Ke změně došlo za papeže Řehoře (Gregoria) XIII. Kalendář se zpřesnil, byla nastavena pravidla pro přestupné roky. V roce 1582 byla potvrzena reforma kalendáře, který byl na počest papeže nazván gregoriánským a který v západním světě stále platí.

V rámci kalendářního roku prožíváme též rok liturgický (církvní). Cyklicky se v něm opakují svátky, kdy postupně slavíme celé Kristovo tajemství. Liturgický rok se svým počátkem nekryje s počátkem roku kalendářního, tj. s 1. lednem, ale v katolické církvi začíná čtyři týdny před slavností Narození Páně (25. prosince)²⁷. Liturgický kalendář obsahující svátky spojené s Kristem tvoří celek nazývaný **temporál**. V průběhu liturgického roku slavíme i svátky Panny Marie a svatých, těch, „kteří byli mnohotvárnou Boží milostí přivedeni k dokonalosti a už dosáhli věčné spásy. V nebi zpívají Bohu dokonalou chválu a přimlouvají se za nás. O jejich svátcích hlásá církev velikonoční tajemství ve svatých, kteří spolu s Kristem trpěli a spolu s ním jsou oslaveni, ukazuje věřícím jejich příklad, který všechny přitahuje skrze Krista k Otci, a vyprošuje pro jejich zásluhy Boží dary.“²⁸

Soubor svátků svatých je uváděn v kalendářích nazývaných **sanktorál**. Svátky jsou vázány na pevné dny. V průběhu staletí začal postupně vznikat problém s velkým množstvím svatých, z nichž pro každého bylo nárokováno místo v kalendáři. Počet svatých však brzy přesahoval počet dnů v roce i přesto, že Tridentýský koncil v 16. století jejich počet snížil. Až do Druhého vatikánského koncilu, tj. do 60. let 20. století, převažoval sanktorál nad temporálem. I proto konstituce Sacrosanctum Concilium stanovuje:

²⁷ Pravoslavný liturgický rok začíná 14. září (1. září podle juliánského kalendáře).

²⁸ Sacrosanctum concilium, paragraf 104. [online]. [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concilium_cs.html

„Církev tradičně uctívá svaté a má ve vážnosti jejich pravé ostatky a obrazy. Svátky svatých totiž hlásají podivuhodné působení Kristovo v jeho služebnících a poskytují věřícím dobré příklady k následování.

Svátky svatých nemají převládnout nad svátky, kterými se slaví vlastní tajemství spásy. Proto ať jejich značnou část slaví jednotlivá biskupství, národy nebo řeholní společnosti. Na celou církev ať jsou rozšířeny jenom svátky těch svatých, kteří mají skutečně obecný význam.“²⁹

V roce 1969 papež Pavel VI vydal apoštolský list *Mysterii Paschalis* schvalující všeobecná ustanovení o liturgickém roku a nový římský kalendář.³⁰ V tomto kalendáři jsou zastoupeni světcí ze všech dějinných epoch, všech stavů, všech světadílů i různých forem následování Krista. Musí být též aktuální pro dnešní dobu. Vyřazeni byli například svatí, jejichž život nebylo možno historicky prokázat.

Konstituce *Sacrosanctum Concilium* dává právo diecézím, řádovým společenstvím i jiným celkům vytvářet vlastní sanktorály, jejichž prostřednictvím může být vzdávána úcta místním svatým. Pro církevní provincii českou a moravskou platí Český národní kalendář, potvrzený Kongregací pro bohoslužbu a dohled nad udělováním svátostí dne 7. června 1998 a 7. října 1998. Je možné jej nalézt například na internetových stránkách www.katolik.cz.³¹ Obsahuje slavnosti svatých [slavnost Matky Boží, Panny Marie (1. 1.), sv. Josefa, snoubence Panny Marie (19. 3.), Narození sv. Jana Křtitele (24. 6.), sv. Petra a Pavla (29. 6.), sv. Cyrila a Metoděje (5. 7.), Nanebevzetí Panny Marie (15. 8.), sv. Václava (28. 9.), Všech svatých (1. 11.) a Panny Marie počaté bez poskvrny dědičného hříchu (8. 12.)]. Dále jsou v něm svátky svatých a závazné a nezávazné památky svatých „pro připomínku“.³²

V této souvislosti je třeba zmínit také **martyrologium**. Jak již bylo řečeno výše v kapitole 2.2, mučedníci byli dávání za vzor k následování a jejich životy, utrpení a smrt se dochovaly v písemných záznamech. Ze životů nejstarších

²⁹ *Sacrosanctum concilium*, paragraf 111. [online]. [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concilium_cs.html

³⁰ Liturgie.cz [online]. [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <http://old.liturgie.cz/admin/files/File/liturgicke-knihy/1969-Mysterii-Paschalis-CZ.pdf>

³¹ Katolik.cz. Katolik.cz [online]. [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: http://www.katolik.cz/kalendar/liturgicky_kalendar.asp

³² Svátky svatých. Liturgie.cz. [online]. Copyright © Liturgie.cz [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <http://www.liturgie.cz/temata/liturgicky-cas/liturgicky-rok/svatky-svatych>

svatých a mučedníků postupně v průběhu let i staletí vznikaly legendy, jejichž pravost je někdy nesnadné ověřit. Konstituce o posvátné liturgii Sacrosanctum Concilium, která je výsledkem Druhého vatikánského koncilu, uvádí v paragrafu 92c: „*Čtení o mučednictví a životě svatých ať jsou uvedena v soulad s historickou pravdou.*“³³ Na základě zmíněné konstituce vznikla nová edice Římského martyrologia. Jednotlivé osobnosti, které v něm jsou uvedeny, a jejich životy, utrpení a smrt pro víru v Ježíše Krista prošly důkladným studiem nejen z hlediska historického, ale i hagiografického, teologického a pastoračního. Cílem bylo představit věrohodné postavy mučedníků, mučednic, světců a světic a nabídnout různé modely následování Krista.

Římské martyrologium obsahuje seznam svatých uctíváných po celém světě. To, že tito svatí nejsou uváděni v oficiálním sanktorálu, neznamená, že by byli zapomenuti. Můžeme je brát jako vzory pro svůj každodenní život. Z tohoto důvodu by výběr křestního jména měl být podložen důkladnou úvahou o volbě křestního patrona. „*Patron jména má být svému nositeli nejen příkladem a závazkem, ale i přímluvcem u Boha.*“³⁴ Bohužel se na to postupně začalo zapomínat.

Oficiální martyrologia byla původně určena k předčítání v kláštorech a kapitulách. Kromě toho se postupem času stávala oblíbenou lidovou četbou, z níž lidé čerpali útěchu a povzbuzení k následování. Ze starších martyrologií českých autorů mohu jmenovat například dílo Ekertovo z roku 1899³⁵ či Vondrušskovo z roku 1930³⁶; z novějších prací dostupných v českém jazyce je to například Rok se svatými (1994²²) či Svatí na každý den (2010³⁷).

Pravoslavná církev je v uctívání svatých ještě velkorysejší než církev katolická. Přímluvy svatých u Boha jsou v pravoslaví pro spásu křesťana velmi důležité. Na každý den připadá památka řady světců. Bohoslužby se konají v kostelích a u svatých oltářů (prestolů) jim zasvěcených, lidé se v modlitbách

³³ Sacrosanctum concilium, paragraf 92c. [online]. [cit. 2022-11-06]. Dostupné z: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concilium_cs.html

³⁴ RAMEŠ, Václav. *Po kom se jmenujeme?: encyklopedie křestních jmen*. 3. vyd. Praha: Libri, 2003. ISBN 978-80-7277-197-4, str. 25

³⁵ EKERT, František. *Církev vítězná: životy Svatých a Světic Božích*. V Praze: Nákladem Dědictví sv. Jana Nepomuckého, 1899. Dědictví Svatojanské.

³⁶ VONDRUŠKA, Isidor. *Životopisy svatých v pořadí dějin církevních*. Ladislav Kuncíř v Praze, 1930

³⁷ AGASSO, Domenico, TARZIA, Antonio, ed. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění: říjen – listopad – prosinec*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, str. 131. ISBN 978-80-7195-293-0.

obracejí nejen na hlavní, ale i místní světce a na ty, jejichž jména nosí.³⁸ Pravoslavná martyrologia jsou výpravnými díly s detailně vystavěnými příběhy (např. *Žitija svjatych*³⁹).

2.5 Jméno Daria

Jméno Daria (případně Darja) má podle Rameše⁴⁰ několik variant původu. Může se jednat o domáckou formu ruského jména Dorofeja, pocházející z řeckého jména Dórothéa, čili „Boží dar“. Druhou možností je původ z řeckého jména Dáeios (latinsky Darius), pocházejícího z perštiny a znamenajícího „bohatý“ nebo „mocný“. V současné perštině jméno Daria znamená „moře“. V českém občanském kalendáři je jméno uváděno ve tvaru „Darja“ a svátek se slaví 10. dubna.

Mučednice Daria je v katolické církvi připomínána společně se svým manželem mučedníkem Chrysanthem v den jejich smrti 25. října. V ruské pravoslavné církvi se svatá Daria připomíná 1. dubna (19. března podle juliánského kalendáře). Kromě ní jsou v ruské pravoslavné církvi uctívány další čtyři Darii; každá má svůj vlastní svátek – připomínku, jak bude podrobněji uvedeno v další části bakalářské práce.

³⁸ BAUDIŠ, Jan. *Stručně o pravoslavném křesťanství: o pravoslavné křesťanské víře, pravoslavném církevním životě a dějinných cestách, po nichž se ubíralo pravoslaví v Čechách a na Moravě*. 2. vydání. Olomouc: Úřad eparchiální rady Olomoucko-brněnské eparchie Pravoslavné církve v českých zemích, 2018. ISBN 978-80-270-5603-3.

³⁹ *Žitija svjatych, na ruskom jazyke, izložennyje po rukovodstvu čet'jich-minej Sv. Dimitrija Rostovskogo*. Počajev, 2010.

⁴⁰ RAMEŠ, Václav. *Po kom se jmenujeme?: encyklopedie křesťanských jmen*. 3. vyd. Praha: Libri, 2003. ISBN 978-80-7277-197-4.

3. Mučednictví a mnišský život v ruském pravoslaví

3.1 Mučednictví v ruské pravoslavné církvi^{41,42}

Za počátek pokřesťanstění Rusi se považuje křest svatého Vladimíra I. Velikého, vládce Kyjevské Rusi, asi v roce 987 nebo 988. Za první ruské mučedníky bychom mohli považovat varjagy (švédské Vikingy) Feodora a jeho syna Johanna, kteří byli ve Vladimírových službách a byli zabití pohany. Jejich smrt Vladimírem tak otrásla, že se mohla podle pravoslavných pramenů stát jednou z příčin jeho obrácení.

Prvními ruskými svatými a patrony ruských zemí se stali synové sv. Vladimíra Boris a Gleb, zabití na příkaz svého bratra Svjatopolka I. v roce 1015. Ruská církev nedělá rozdíl mezi smrtí za Krista a smrtí kvůli následování Krista. Tak mohli být i Boris a Gleb kanonizováni jako tzv. strastotěrpci (страстотерпец, volně možno přeložit jako člověk, který vytrpěl mnohé hrůzy; tímto slovem byli označováni křesťané zabití z politických důvodů).

Počet ruských mučedníků do 20. století není příliš velký. Zdá se, že hlavní příčinou „proslavení“ musí být nikoliv vnější, formální známky mučednictví, ale církví a lidovou úctou dosvědčené vnitřní pohnutky mučednického hrdinství těch, kteří trpěli za Krista. Pohnutka spočívá v nepřemožitelné lásce k Bohu nezávisle na vnějších podmínkách, do kterých je sluha Boží postaven.

3.2 Ruští novomučedníci^{43,44,45}

Po bolševické revoluci v roce 1917 začalo okamžité pronásledování pravoslavné církve a věřících v Rusku. Vítězní revolucionáři začali systematicky ničit křesťanské církve. Jak uvádí Němec, „...heslo znělo: bojovat všemi

⁴¹ Tema 3. Mučeničestvo, Agiologija – E. N. Nikulina. Pravoslavnyj portal „Azbyka very“. [online]. [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://azbyka.ru/otechnik/Zhitija_svjatykh/agiologija/3

⁴² Ob otnošenii cerkvi k podvigu mučeničestva. Bibliotečnaja sistema, Meždunarodnyj universitet prirody, obščestva i čeloveka „Dubna“. [online]. [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://lib.uni-dubna.ru/search/files/rel_muchinichestvo/~rel_muchinichestvo.htm

⁴³ NĚMEC, Jaroslav. *Svatost laiků ve 20. století*. Olomouc: Maticе cyrilometodějská, 2006. ISBN 80-7266-240-6.

⁴⁴ Istorija Rossijskoj Cerkvi, Likvidacija monastyrej – Vladimir Rusak – čitat', skačat'. Pravoslavnyj portal „Azbyka very“. [online]. [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://azbyka.ru/otechnik/Istorija_Tserkvi/istorija-rossijskoj-tserkvi/10_8

⁴⁵ Tema 3. Mučeničestvo, Agiologija – E. N. Nikulina. Pravoslavnyj portal „Azbyka very“. [online]. [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://azbyka.ru/otechnik/Zhitija_svjatykh/agiologija/3

prostředky proti náboženství, které zotročilo člověka“⁴⁶. Začalo zabírání církevního majetku a likvidace duchovních osob i věřících laiků. Ještě počátkem roku 1918 bylo v Rusku 1 253 klášterů, které byly postupně rušeny a mniši a mnišky z nich vyháněni. Jen v roce 1922 bylo zastřeleno 2601 duchovních, 1962 mnichů a 1447 mnišek a poslušnic⁴¹. Další desetitisíce byly odvezeny do gulagů na Sibiř. Za Lenina a Stalina měla být pravoslavná církev zcela odstraněna. Ruku v ruce s ničením kostelů a klášterů šla ateistická výchova a propaganda.

Ti svatí ruské pravoslavné církve, kteří mučednickou smrtí zemřeli za Krista v období po říjnové revoluci roku 1917, se nazývají **novomučedníci** (новомученики). Za jediné století je jich bohužel mnohonásobně více než za celých devatenáct století předcházejících. Jejich oběti jsou oceněny a připomínány v mnohých hagiografických textech, z nichž zřejmě nejrozsáhlejším je dílo *Životy ruských novomučedníků a kajícníků 20. století* sepsané představeným kláštera (igumenem) Damaskinem Orlovským⁴⁷.

3.3 Mnišský život v ruském pravoslaví^{48,49,50,51,52,53,54}

Vzhledem k tomu, že v další části práce uváděné nositelky jména Daria uctívané v pravoslavné církvi byly zasvěcenými ženami, je vhodné vložit do bakalářské práce i kapitolu se základními informacemi o mnišském pravoslavném životě.

Mnišství je výraznou a neodmyslitelnou součástí pravoslavného života. Pravoslavná spiritualita se v tomto ohledu odvolává na Písmo, ze kterého je patrné, že první křesťané žili duchovním životem uvnitř svých církevních obcí, jež tvořily společenství podobná těm, v jakých žijí mniši v kláštorech. Když potom

⁴⁶ NĚMEC, Jaroslav. *Svatost laiků ve 20. století*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2006. ISBN 80-7266-240-6, str. 9.

⁴⁷ DAMASKIN (ORLOVSKIJ). *Žitija novomučenikov i ispovednikov rossijskich XX veka*. Bulat, Tver, 2008.

⁴⁸ ŠPIDLÍK, Tomáš. *Ruští mystici*. Přeložil Pavel AMBROS, přeložil Alan ČERNOHOUS. Olomouc: Nakladatelství Centra Aletti Refugium Velehrad-Roma, 2021. ISBN 978-80-7412-414-3.

⁴⁹ MAREK, Luboš. *Dějiny křesťanství na Rusi*. Hostinné: Rubato, 1996. ISBN 80-902256-0-8.

⁵⁰ HIEROTHEOS (VLACHOS), Metropolita. *Pravoslavná spiritualita*. 1. Prešov: Prešovská univerzita. Fakulta športu, 2006. ISBN 80-8068-465-0.

⁵¹ ŠPIDLÍK, Tomáš. *Spiritualita křesťanského Východu*. Řím: Křesťanská akademie, 1983.

⁵² FARRUGIA, Edward G., AMBROS, Pavel, ed. *Encyklopedický slovník křesťanského Východu*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2010. Prameny spirituality. ISBN 978-80-7412-019-0.

⁵³ D'JAČENKO, Grigorij. *Polnyj cerkovno-slavjanskij slovar' (so vneseniem v nego važnejšich drevne-russkich slov i vyraženiij), soderžaščij v sebe ob'jasnenija maloponjatnyh slov i oborotovo, vstrečajuščichsja v cerkovno-slavjanskich i drevne-russkich rukopisjach i knigach*. Moskva, Tipografija Vil'de, Malaja Kislovka, 1900.

⁵⁴ *Malý slovníček pravoslavných teologických pojmů a názvosloví*. Křesťanská orthodoxie. [online]. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://www.orthodoxia.cz/slovník.htm>

římský císař Konstantin vydáním Ediktu milánského v roce 313 ukončil pronásledování křesťanů a křesťanství se stalo státním náboženstvím, život jednotlivců i společenství se začal zesvětšovat. V reakci na to se objevuje mnišství jako snaha věnovat se pouze duchovnímu životu. Svátí (pravoslavní) Otcové zdůrazňují, že „*mnišství je pokračováním apoštolské doby a života prvotní církve a že mniši jsou ti, kteří žijí životem podle Evangelia a praktikují pokání až do nejzazšího stupně a snaží se přesně zachovávat Kristova přikázání. ... Mnišský život je apoštolský, prorocký a svědecký*“.⁵⁵ Má proto sloužit jako vzor hodný následování.

Křesťanství do Ruska přivedl Vladimír I. Veliký (Vladimír Svátý) v 10. století. Jeho syn Jaroslav Moudrý založil v Kyjevě první klášter. Brzy následovaly další kláštery, buď zakládáné šlechtou, nebo postavené samotnými mnichy, a to ve městech nebo v jejich těsné blízkosti. Nejznámějším a nejvýznamnějším klášterem se stala Kyjevsko-pečerská lávra, založená roku 1051. Žili zde mniši, následovníci svatého Antonína Pečerského. Přebývali v místních jeskyních, ale protože jejich počet velmi rychle rostl, kníže Izjaslav jim daroval horu, ve které byly jejich jeskyně vyhloubeny. Mniši si na hoře postavili kostel a kolem něho své cely.

Život v mužských i ženských klášterech byl svázán přísnými pravidly uvedenými ve statutech schválených vyšší církevní autoritou. Mniši a mnišky se však nevěnovali pouze kontemplativnímu životu, ale jejich dny vyplňovala i tvrdá práce. Kláštery byly otevřeny poutníkům, pocestným, chudým i nemocným – měly tedy rovněž nikoliv nevýznamnou charitativní a sociální funkci.

Samotné mnišství se skládá z několika stupňů. Prvním z nich je poslušnictví. **Poslušník/poslušnice** (послушник/послушница) je novic, který se připravuje na mnišský život. V tomto období se zkoumá, zda má pro mnišský život povolání a zda je jeho touha po mnišství opravdová a hluboká. Poslušníci nenosí mnišský oděv a v klášteře vykonávají všechny práce, které jim uloží nadřízení. Poslušník musel v tomto postavení strávit v klášteře nejméně šest let.

⁵⁵ HIEROTHEOS (VLACHOS), Metropolita. *Pravoslavná spiritualita*. Prešov: Prešovská univerzita. Fakulta športu, 2006. ISBN 80-8068-465-0, str. 100.

Pokud se osvědčil, byl postřižen⁵⁶ na **rjasofora** (рясофор). Rjasofor již měl právo nosit mnišský hábit. Při přijetí do mnišského stavu – **schimy** – následovalo další postřižení. **Malá schima** (малая схима) byla udělována po dokončení přípravy. Jen menšina mnichů dosáhla takového duchovního stavu, že mohla být postřižena na **velkou schimu** (большая схима), která znamenala plnost mnišství. Velká schima byla spojena s určitým stupněm klauzury – zatvornictví – a takový mnich byl nazýván **zatvornik** (затворник).

Kromě mnichů žijících v kláštorech mělo ruské pravoslaví bohatou tradici poustevníků (отшельник). Jednalo se o mnichy, kteří s povolením představeného kláštera žili o samotě a věnovali se rozjímání. Hledali nejen útěk z hmotného světa a samotu mlčení, ale toužili po dosažení samoty srdce: „*Nakonec však jsme sami, když nehovoříme ani uvnitř v srdci, když nás netrápí myšlenky. To je samota srdce.*“⁵⁷ Tento způsob života si zvolili proto, aby dosáhli spojení s Bohem, a tím i se všemi ostatními lidmi.

V souvislosti s mnišstvím je také třeba zmínit fenomén starectví. **Starec** (старец) je – řečeno „západní“ terminologií – duchovní otec. Starci byli nazýváni mniši, kteří se vyznačovali svatostí života, moudrostí a schopností vést duchovně ostatní, nejen osoby duchovního stavu, ale i laiky. Za vyhlášenými starci přicházeli lidé pro radu a modlitbu z širokého okolí.

⁵⁶ Název „postřižení“ souvisí s tím, že adeptovi byly během obřadu stříhány vlasy.

⁵⁷ ŠPIDLÍK, Tomáš. *Spiritualita křesťanského Východu*. Řím: Křesťanská akademie, 1983, str. 253.

4. Nositelky jména Daria uctívané v katolické a ruské pravoslavné církvi

Následující kapitoly se budou chronologicky věnovat šesti nositelkám jména Daria, uctívaným v katolické a pravoslavné církvi. Vondruška⁵⁸ kromě Darii, manželky Chrysanthy (viz kapitola 4.2), zmiňuje ještě Dariu, matku svaté Voršily. Internetové stránky Catholic Daily Readings⁵⁹ uvádějí v sekci Saint of the Day (Svatý pro dnešní den) u 19. července památku svaté Darii Konstantinopolské. Ani o jedné z nich se však nepodařilo dohledat žádné podrobnější informace.

4.1 Svatá mučednice Daria (2. století)^{60,61,62,63}

Mučednice Daria je zmiňována v souvislosti se svatou Drozís (někdy též Drosis, rusky Дросида). Drozís byla dcerou římského císaře Trajána (vládl v letech 98-117), který krutě pronásledoval křesťany. Těla umučených křesťanů často zůstávala nepohřbená s cílem zastrašit ostatní. Pět křesťanských dívek, Aglaida, Apolliniaria, Daria, Mamthusa a Thais, se rozhodlo těla tajně pohřbívat. Drozís, tajná, byť dosud nepokřtěná křesťanka, se to dozvěděla a dívky požádala, aby ji vzaly s sebou. Bohužel je strážce chytily. Císař Traján rozkázal držet svou dceru odděleně od ostatních v naději, že od křesťanství ustoupí. Pět dívek – mezi nimi i Daria – bylo upáleno v peci, ve které se tavila měď. Měď s popelem mučednic byla použita k výrobě obětních trojnožek pro nové veřejné lázně, které císař nechal postavit. Podle legendy však každý, kdo vkročil do lázně, kde trojnožky stály, padl mrtev k zemi. Když Trajánovi pohanští kněží zjistili, proč tomu tak je, nařídili trojnožky znovu roztavit a nechali z nich odlít sochy pěti

⁵⁸ VONDRUŠKA, Isidor. *Životopisy svatých v pořadí dějin církevních*. Ladislav Kuncíř v Praze, 1930, str. 10

⁵⁹ Saint Daria of Constantinople - Saint of the Day - July 19 -. [online]. Copyright © 2022 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://catholicreadings.org/saint-daria-of-constantinople-saint-of-the-day-july-19/>

⁶⁰ Martyr Drosis, daughter of Emperor Trajan - Orthodox Church in America. Orthodox Church in America [online]. Copyright © 1996 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://www.oca.org/saints/lives/2022/03/22/100862-martyr-dross-daughter-of-emperor-trajan>

⁶¹ Saint Drosis, Daughter of Emperor Trajan | ORTHODOX CHRISTIANITY THEN AND NOW. ORTHODOX CHRISTIANITY THEN AND NOW [online]. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://www.johnsanidopoulos.com/2011/03/saint-drosis-daughter-of-emperor-trajan.html>

⁶² Dar'ja Svjataja: žitija mučenic s takim imenem i značenje ikon, v čem pomogajut. *PRAVOSLAVY.RU – Religioznyj portal* [online]. Copyright © 2018 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://pravoslavyy.ru/ikony/darya-svyataya>

⁶³ *Žitija svjatyh, na russkom jazyke, izložennyje po rukovodstvu čet'jich-minej Sv. Dimitrija Rostovskogo. Kniga sed'maja*. Počajej, 2010, str. 429-432

mučednic a postavit je před vchod do lázní. Pronásledování křesťanů pokračovalo s ještě větší brutalitou. Ti, kteří se své víry nevzdali, byli upáleni. Drozis se rozhodla je následovat a sama dobrovolně podstoupila stejnou smrt.

Připomínka svaté Drozis v katolické církvi připadá na 14. prosince,⁶⁴ Daria není zmiňována. Svátek svaté Drozis v pravoslavné církvi připadá na 4. dubna a zároveň s ní se připomíná i mučednice Daria⁶⁵.

4.2 Svatá Daria (Římská, 3. století)^{66,67,68,69,70,71,72}

Svatá Daria je uctívána společně se svatým Chrysanthem (→obr. 1, 2). Jako prakticky u všech legend, i v případě sv. Darii nacházíme odlišnosti v některých podrobnostech. Jednotlivé verze se shodují v tom, že Chrysanthus přišel ve 3. století do Říma z egyptské Alexandrie společně se svým otcem Polemiem. Chrysanthus se v Římě vzdělával v různých naukách. Poté, co se seznámil s evangeliem, obrátil se na víru a nechal se pokřtít. Polemius se snažil, aby se jeho syn své křesťanské víry vzdal. Jeho snaha vyvrcholila tím, že syna oženil s Dariou, vestálkou (služebnicí/kněžkou bohyně Vesty). Chrysanthus nicméně i ji obrátil na křesťanskou víru. Žili spolu jako bratr a sestra jako tajní křesťané až do otcovy smrti, po níž začali svou víru vyznávat veřejně. Zemřeli mučednickou smrtí.

První rozdíly v legendě nacházíme již v určení doby smrti obou mučedníků. Schauberová a Schindler⁶⁵ uvádějí, byť s otazníkem, rok 304 za vlády císaře Diokleciána. Většina autorů, zejména pravoslavných, se shoduje na roce 283/284 za vlády císaře Numeriána.^{66,67,68,69} Tarzia⁷⁰ se pouze zmiňuje, že Chrysanthus přišel do Říma za vlády císaře Numeriána (vládl v letech 283-284),

⁶⁴ sv. Drozis. ŽIVOTOPISY SVATÝCH [online]. Copyright © Životopisy zpracoval Jan Chlumský [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=6002>

⁶⁵ Kakoj cerkovnyj prazdnik segodnja, 4 aprilja, čtjat pravoslavnye christiane. *Pronedra – Pronedra* [online]. Copyright © [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://pronedra.ru/kakoj-cerkovnyj-prazdnik-segodnja-4-aprelya-464732.html>

⁶⁶ SCHAUBER, Vera a Hanns Michael SCHINDLER. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994, s. 552. ISBN 80-85527-75-8.

⁶⁷ VELIMIROVIČ, Nikolaj. *Ochridský prolog. Životy svätých, básne, úvahy, rozjímání a besedy na každý deň v roku*. Prešovská univerzita, Prešov 2018, str. 206-208.

⁶⁸ *Žitija svjatych, na russkom jazyke, izložennyje po rukovodstvu čet'jich-minej Sv. Dimitrija Rostovskogo. Kniga sed'maja*. Počajej, 2010, str. 378-395

⁶⁹ *Izbrannye žitija svjatych II. Mart – April'*. Izdatel'stvo chrama Pokrova Presvjatoj Bogorodicy Russkoj Pravoslavnoj Zaružežnoj Cerkvi. Los Angeles, USA, nedatováno, str. 15.

⁷⁰ Chrysanthus und Daria – Wikipedia. [online]. Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/Chrysanthus_und_Daria#Literatur. [cit. 2022-10-23]

⁷¹ AGASSO, Domenico, TARZIA, Antonio, ed. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění: říjen – listopad – prosinec*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, str. 131. ISBN 978-80-7195-293-0.

⁷² VONDRUŠKA, Isidor. *Životopisy svätých v pořadí dějin církevních*. Ladislav Kuncič v Praze, 1930, str. 91

zatímco webové stránky kostela sv. Chrysantha a Darii v německém Haanu⁷³ uvádějí rok 253 a Vondruška⁷¹ smrt manželů Chrysantha a Darii datuje již do roku (asi) 237.

Zmíněné Vondruškovo dílo⁷¹ z roku 1930 popisuje na straně 91 podrobněji mučednickou smrt manželů: „*Chrysant byl zašit do kůže volské a postaven na nejpálčivějším slunci. Přetrpěl však tu útrapu. Darii zavedli do hampejzu mezi ženy necudné; avšak i tam zůstala nedotknutá a hanby prostá. Posléze byli oba vhozeni do jámy a zaházeni kamením.*“

Nevěstinec je zmiňován i v jiných verzích legendy, např. Pravoslavný církevní kalendář⁷⁴ a další internetové zdroje⁷⁵ shodně uvádějí, že Dariu v nevěstinci chránil Bohem seslaný lev.

Novější historické výzkumy nepovažují za pravděpodobné, že by Daria jako bývalá kněžka bohyně Vesty byla nucena k prostituci; pravděpodobnější je, že byla ukamenována⁶⁹. Podle živého popisu v pravoslavném díle o životech svatých⁶⁷ (str. 394-395) chtěl císař Numerián nechat Chrysantha a Dariu mučit. Chrysantha pověsili na strom a přinesli hořící svíce, kterými ho chtěli pálit. Strom se však zlomil a svíce zhasínaly. Kdo se chtěl přiblížit k Darie, tomu se zkroutily ruce křečí a v těle cítil takovou trýzeň, že křičel bolestí. Císař se natolik polekal, že nařídil, aby Chrysantha a Dariu za městem zaživa pohřbili. Stalo se tak na Via Salaria. Podle tradice Chrysanthus a Daria zemřeli 25. října a byli pohřbeni ve společné hrobce v nekropoli Thrason na Via Salaria Nuova⁶⁹.

Nejbarvitější popisy legendy nacházíme v pravoslavné literatuře, která má bohatou tradici vyprávění podrobných příběhů, jejichž účelem je sloužit duchovnímu povznesení a následování. Zatímco „západní“ církve věnuje sv. Chrysantovi a sv. Darii maximálně několik odstavců, v USA vydané sešitky⁶⁸ celou jednu stranu, Ochridský prológ⁶⁶ tři strany a Životy svatých⁶⁷ 18 stran. Rozvíjejí legendu o podrobnosti týkající se vzdělávání Chrysantha ve víře a křest udělený knězem Karpoforem. Dále popisují tribuna Claudia, kterému se donesly informace o tom, že Chrysanthus a Daria praktikují křesťanství. Claudius nechal

⁷³ Legende. *St. Chrysanthus und Daria* [online]. Dostupné z: https://www.kath-kirche-haan.de/kirchen/st._chrysanthus_und_daria/legende/. [cit. 2022-10-23]

⁷⁴ Mučenica Darija Rimskaja. *Pravoslavnyj portal Azbuka very* [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://azbyka.ru/days/sv-darija-rimskaja>

⁷⁵ Dar'ja Svjataja: žitija mučenic s takim imenem i značenie ikon, v čem pomogajut. *PRAVOSLAVY.RU – Religioznyj portal* [online]. Copyright © 2018 [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://pravoslavyy.ru/ikony/darya-svyataya>

Chrysantha a Dariu uvěznit, ale oni obrátili na víru nejen jeho samotného, ale i jeho manželku Hilarii a syny Jasona a Maura (o nichž se zmiňuje i Vondruška⁷¹) a všechny vojáky a služebníky v jejich domě. Claudius je pak kvůli své víře hozen do vody s kamenem přivázaným kolem krku, jeho synové a služebníci s'ati mečem a Hilarie po těžkém mučení zemře na hrobě svých synů⁶⁸, případně na popravišti po vyslovení modlitby⁷⁶, nebo na hrobě synů po vyslovení modlitby dříve, než ji vojáci odvedou na mučení⁷⁷.

Sv. Nikolaj Velimirovič, autor Ochridského prólogu⁶⁶, na počest svatých Chrysantha a Darii složil báseň, jejíž část si na tomto místě dovoluji ocitovat⁷⁸:

*„Svätý Chrisant radí Dárii,
- ó, deva, lož zanechaj,
modly jako bohov neuctievaj,
ani na zemi pravdu nehledaj.
Pravda je len u Boha Jediného,
Jediného Boha trojičného,
ktorý stvoril vojská nebeské,
neba mocnosti, bytosti anjelské.*

...

*Dária Chrisanta počúvala,
svoju dušu Christom korunovala,
svoje telo na mučenie oddala katom
s Chrisantom, svojím duchovným bratom.
A Boh ich do raja presadil,
rajskú záhradu nimi ozdobil.“*

Ve výroční den smrti Chrysantha a Darii se u jejich hrobu v kryptě sešli křesťané a tajně zde slavili eucharistii⁷⁹. Pronásledovatelé je zde však našli a kryptu zasypali kamením a hlínou. Všichni tam zahynuli. V pozdější době byl hrob znovu nalezen a otevřen. Byly v něm nejen kosti mučedníků, ale například i stříbrné liturgické nádoby používané při eucharistické hostině. Vše bylo

⁷⁶ VELIMIROVIČ, Nikolaj. *Ochridský prológ. Životy svätých, básne, úvahy, rozjímania a besedy na každý deň v roku*. Prešovská univerzita, Prešov, 2018, str. 207

⁷⁷ *Žitija svjatych, na ruskom jazyke, izložennyje po rukovodstvu čet'jich-minej Sv. Dimitrija Rostovskogo. Kniga sed'maja*. Počajej 2010, str. 392

⁷⁸ Kniha je slovenským překladem srbského originálu; text je zde uváděn ve slovenské verzi.

⁷⁹ CATHOLIC ENCYCLOPEDIA: Sts. Chrysanthus and Daria. NEW ADVENT: Home [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://www.newadvent.org/cathen/03742a.htm>

ponecháno v původním stavu a kolem byla postavena zeď, která bránila vstupu na dané místo. Hrob sv. Chrysantha a Darii i kosti křesťanů zavražděných v kryptě bylo možno vidět pouze okenním otvorem ve zdi. Papež Damasus I. (366-384) nechal do mramoru vyrýt a k hrobu umístit báseň oslavující mučedníky. Během invaze Gótů vedoucí až k vyplenění Říma (r. 410) došlo sice k znesvěcení hrobu, ale později byl obnoven.

V 9. století se ostatky svatých Chrysantha a Darii dostaly jako relikvie do benediktinského kláštera v německém Prümü (viz dále kapitola 5.3.1). Další ostatky obdržel v roce 1011 hrabě Fulko IV. z Anjou od papeže Sergia IV., který je přivezl ze své pouti do Jeruzaléma. Hrabě ostatky věnoval jím založenému opatství v Beaulieu-lès-Loches⁸⁰.

Bylo rovněž známo, že další ostatky sv. Chrysantha a Darii se od 10. století nacházejí v kryptě katedrály italského města Reggio Emilia (viz dále kapitola 5.2.7). V roce 2008 v katedrále probíhaly opravy, při nichž byl rozebrán hlavní oltář, kterého se nikdo nedotknul od roku 1651^{81,82}. V zapečetěné kryptě pod hlavním oltářem bylo nalezeno přes 300 kostí. Bylo zjištěno, že kosti tvoří dvě prakticky celé kostry (→obr. 3). Lebky byly uloženy ve zlatých a stříbrných pouzdech (→obr. 4). Vědci zjistili, že ostatky patří asi 17-18letému muži a asi 25leté ženě. Pár pocházel z horních vrstev společnosti, protože na kostech nebyly vidět žádné deformity ani opotřebenosti těžkou prací. Navíc se při chemické analýze zjistily stopy otravy olovem – jedinečné otravy šlechty ve starém Římě. Jedovatý kov se nacházel v městském vodovodním potrubí, které bylo ovšem rozvedeno pouze do bohatých domů. Uhlíková analýza datovala kosti do let mezi rokem 80 a 340, což odpovídá datu úmrtí obou mučedníků. National Geographic v závěru svého článku⁸⁰ cituje antropoložku Alessandru Cinti z turínské univerzity: „*Výsledky nám potvrdily dvě základní fakta. Potvrdily starobylost*

⁸⁰ Crisant et Daria (saints) — Wikipédia. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: [https://fr.wikipedia.org/wiki/Crisant_et_Daria_\(saints\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Crisant_et_Daria_(saints))

⁸¹ Legendary Saints Were Real, Buried Alive, Study Hints. National Geographic [online]. Copyright © 1996 [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://www.nationalgeographic.com/science/article/110415-saints-murdered-chrysanthus-daria-science-rome-roman-christians>

⁸² National Geographic documentary examines relics of third-century saints | Catholic News Agency. Catholic News Agency [online]. Copyright © 2022 CNA [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://www.catholicnewsagency.com/news/22367/national-geographic-documentary-examines-relics-of-third-century-saints>

(ostatků) a to, že oboje pocházejí ze stejného období. Můžeme si sednout, úlevně si vydechnout a říci 'bezva, asi to jsou doopravdy oni'. ⁸³

Svátek svatých Chrysantha a Darii byl v západní křesťanské tradici slaven 25. října. V liturgii po Druhém vatikánském koncilu došlo ke zrušení řady svátků, mezi nimi i tohoto; stává se z něj pouze připomínka. V pravoslavné církvi se svatá Daria připomíná 1. dubna (19. března podle juliánského kalendáře).

4.3 Svatá Daria z Moygownagh (7. století) ^{84,85,86}

Moygownagh je malá obec na severozápadě Irska nedaleko pobřeží. Svatá Daria je místní svatá ze 7. století. Jeden pramen ⁸⁴ tvrdí, že obřadní praxe s ní spojovaná zřejmě pochází z předkřesťanského uctívání Darii, Bohyně Matky, jejímž posláním byla zvláštní ochrana dobytka. Shoduje se však s ostatními v tom, že v obci stál – pravděpodobně na místě dnešního starého hřbitova – až do konce 12. století klášter, jehož původní představenou byla svatá Daria. Podle tradice tudy jednou cestoval svatý Cormac. Svatá Daria jej ve svém klášteře přivítala s takovou pohostinností, že Cormac při svém odchodu požehnal jí i místu, na kterém žila, a modlil se, aby Moygownath mělo dostatek krav a dobytka (→obr. 5). Jeho modlitby byly vyslyšeny a od té doby bylo místo známo jak Mag Gammhach, což znamená „planina s telaty“.

Kostel svaté Darii byl ve vesnici farním kostelem po mnoho století, ale postupně zchátral natolik, že již na počátku 19. století byl v troskách.

⁸³ Z angličtiny přeložila Daria Kučová

⁸⁴ Visit Moygownagh at the heart of North Mayo - Visit North Mayo. Home - Visit North Mayo [online]. Copyright © Mike Kinsella [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: <https://www.northmayo.ie/visit-moygownagh-north-mayo/>

⁸⁵ Saint Daria and Moygownagh Old Graveyard - Saints and Sinners History tour - PocketSights. Tour Builder | Build Mobile Walking Tours - PocketSights [online]. Copyright © 2021 PocketSights, LLC. All Rights Reserved. [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: <https://pocketsights.com/tours/place/Saint-Daria-and-Moygownagh-Old-Graveyard-30127:3733?fbclid=IwAR3KWXEUxzDK8HdW1dl6VnhJilMphncAeg9IZ1lhOqWQ8J7Yb-PaH47QHQ>

⁸⁶ 400 Bad Request. 400 Bad Request [online]. [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: <https://moygownagh.ie/home?fbclid=IwAR0J7m0liEVkSaYfcH-epjEBI0m4uSnK4vFSz9Sjea8BpqVeG-6TxokelHg>

4.4 Ctihodná Daria Tjarkina – starec Dosifej (Дария Тяпкина – Досифей) (18. století)^{87,88,89,90,91}

Daria Tjarkina, známá jako ctihodný Dosifej (→obr. 6), se narodila v roce 1721 v Rjazani v bohaté šlechtické rodině. Její babička Porfyrie nedlouho před Dariiným narozením odešla jako mniška do moskevského Svjato-Voznesenského kláštera, kde pak dívku od jejích dvou do devíti let vychovávala. Babička v děvčeti vzbudila lásku k mnišskému asketickému životu. Když bylo Darie 9 let, rodiče se rozhodli ji z kláštera odvézt. Babička navíc měla přijmout velkou schimu, spojenou se zatvornictvím, a tak dívce nezbylo nic jiného než se vrátit do Rjazaně. Rušný světský život jí však byl nepříjemný, a když se jí ve věku 15 let naskytla příležitost utéct z domu, neváhala a využila ji. Ostříhala si vlasy, koupila si mužské oblečení a vydala se do Troice-Sergijevské lávry, kde se vydávala za zběhlého rolníka Dosifeje. V klášteře ji přijali jako poslušníka. Po třech letech však do kláštera náhodou přijely její matka a sestra. Sestra Dariu poznala. Dříve než se mohly spolu sejít, Daria utekla. Dostala se do Kyjevské lávry. Opět se vydávala za rolníka, ale kvůli zákazu přijímat do klášterů zběhlé rolníky jí nebylo umožněno tam zůstat. Vykopala si proto malou jeskyni za hranicemi Kyjeva na hoře v části zvané Kitajevo. Živila se pouze chlebem a vodou, které jí nosil ke vchodu do jeskyně jeden mnich. Držela také přísné posty. Žila plně zaměřená na Boha, v neustálé modlitbě. Dostalo se jí prorockých darů, díky čemuž byla brzy známá v širokém okolí. Přicházelo za ní pro rady a modlitby mnoho lidí. Daria-Dosifej údajně nikdy neopouštěla svou jeskyni a s lidmi hovořila přes malé okénko. Jedinou výjimku udělala v roce 1744, kdy ji navštívila carevna Jelizaveta Petrovna během své návštěvy Kyjeva. Carevna rozhodla o postřížení Dosifeje na rjasofora.

Ke konci života se Daria-Dosifej usadila ve vzdálené cele Kitajevského poustevnického kláštera. Když cítila, že se blíží její odchod k Hospodinu,

⁸⁷ ZNOSKO, Vladimír. *Skazanie o prepodobnoj Dosifeje, podvizavšejsja pod imenem starca-zatvornika i rjasoformogo monacha Kijevo-Pečerskoj Lavry Dosifeja*. Obščestvo Ljubitelej Pravoslavnoj Literatury. Izdatel'stvo imeni svjatelja L'va, papy Rimskogo. Moskva 2010.

⁸⁸ DOSIFEJA (TJARKINA) – Drevo. Drevo [online]. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: [Dostupné z: https://drevo-info.ru/articles/13674106.html](https://drevo-info.ru/articles/13674106.html)

⁸⁹ Ruskaja narodnaja linija [online]. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: https://ruskline.ru/monitoring_smi/2011/oktyabr/08/prepodobnaya_dosifeya_lyudej_kievskih_molityvennica_i_hodataica/

⁹⁰ Chram velikomučenika Dimitrija Solnskogo, [online]. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <http://dimitri.moseparh.ru/2019/10/08/8-oktyabrya-1777-g-%E2%80%A0-dosifej-devica-darya-tyapkina/>

⁹¹ Prepodobnaja Dosifeja (Tjarkina), Kievskaja, zatvornica. Pravoslavnyj portal Azbuka very [online]. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://azbyka.ru/days/sv-dosifeja-kievskaja-tjarkina>

rozloučila se s bratry a noc strávila na kolenou čtením žalmů a modlitbami. Našli ji zesnulou ráno 25. září 1776. Držela v ruce list, v němž bylo napsáno, že její/jeho tělo je již připraveno k cestě do věčného života, a proto prosí bratry, aby ji/jej obyčejně (bez obvyklého omývání a oblékání) pohřbili. Když nějaký čas poté do kláštera přijela Agafja Tjapkina, slyšela vyprávění o životě Dosifeje a uviděla jeho/její portrét, poznala, že šlo o její ztracenou sestru Dariu. Tak zní obvykle tradovaná verze. Jeden zdroj však uvádí, že „až po smrti ctihodného poustevníka Dosifeje se zjistilo, že to byla žena“⁹².

Památka Darii Tjapkina-Dosifeje se v chrámech kyjevských a rjazaňských svatých slaví 8. října (25. září podle juliánského kalendáře). Uvádí se v současné době již v ženském rodě jako ctihodná Dosifeja (Tjapkina) Kievskaja, poustevnice.

4.5 Svaté Daria Timagina (Дария Тимагина) a Daria Ulybina (Дария Улыбина)^{93,94,95,96}

V malé vesnici Suvorovo (do bolševické revoluce Strachovaja Puza) v Nižgorodské oblasti jihovýchodně od Moskvy žila koncem 19. a začátkem 20. století blažená Jevdokije Šejkova a její tři poslušnice, Daria Timogina, Daria Ulybina a Marie (→obr. 7). Jevdokije se narodila v 80. letech 19. století. Ve dvou letech osiřela a žila u příbuzných. Byla chatrného zdraví, ale měla prorockého ducha. Nemohla chodit a vedla velmi asketický život v neustálých modlitbách. Od Hospodina dostala různé dary Ducha Svatého a pomáhala lidem v neštěstí a nemocech.

Její poslušnice Daria Timagina se narodila v 70. letech 19. století. Když jí bylo 15 let, mnich z nedalekého poustevnického kláštera jí dal požehnání k tomu,

⁹² Prepodobnaja Dosifeja (Tjapkina), Kievskaja, zatvornica. Svjato-Elisavetinskij Monastyr' (Minsk) [online]. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://obitel-minsk.ru/svyatye/10/08/prepodobnaya-dosifeya-zatvornica-kievskaya>, z ruštiny přeložila Daria Kučová.

⁹³ Nižgorodskaja mitropolija. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z:

<https://nne.ru/saints/muchenitsy-darya-ulybina-darya-timagina-evdokiya-nemkova-mariya-1919/>

⁹⁴ Žitije mučeniců Darii Timaginoj. Prichod cerkvi v čest' Uspenija Presvjatoj Bogorodicy sela Suvorovo [online]. Copyright © 2017 [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <http://suvorovo-hram.cerkov.ru/zhitie-muchenicy-darii-timaginoj/>

⁹⁵ Žitije mučeniců Darii Ulybinoj. Prichod cerkvi v čest' Uspenija Presvjatoj Bogorodicy sela Suvorovo [online]. Copyright © 2017 [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <http://suvorovo-hram.cerkov.ru/zhitie-muchenicy-darii-ulybinoj/>

⁹⁶ Svjatyje Puzovskije (Suvorovskije) mučeniců. Prichod cerkvi v čest' Uspenija Presvjatoj Bogorodicy sela Suvorovo [online]. Copyright © 2017 [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <http://suvorovo-hram.cerkov.ru/svyatye-puzovskie-suvorovskie-muchenicy/>

aby šla sloužit jako poslušnice Jevdokiji Šejkové do vesnice Strachovaja Puza. Rodiče Darii Timaginy nebyli věřící a nesouhlasili s tím. Zasnoubili ji, ale Daria utekla k Jevdokiji. Rodiče ji odvedli domů a znovu zasnoubili, ale ona podruhé utekla. Až potom se rodiče se situací smířili a nechali Dariu u Jevdokije. Prožila s ní dvacet let v neustálých modlitbách a postech.

Druhá poslušnice Daria Ulybina se narodila také v 70. letech 19. století. Vyznačovala se pokorou a zbožností. Údajně se neustále modlila Ježíšovu modlitbu a každý den ve stoje přečetla celý žaltář. K blažené Jevdokiji Šejkové přišla jako poslušnice v roce 1916.

Ve vesnici a jejím okolí se k Jevdokiji a jejím poslušnicím chovali různě. Mnozí je měli rádi, chodili k nim pro rady, pomáhali jim a společně s nimi se modlili. Byli však mezi nimi i tací, kteří je nenáviděli, protože Jevdokije odhalovala jejich hříšný život a viděla v duších i srdcích lidí to, co jiní ne. V roce 1919 někdo poslal na Jevdokiji udání, že ukrývá dezertéry a agituje proti Rudé armádě. Vyslaný trestní oddíl ji 16. srpna 1919 odsoudil k smrti (→obr. 8). Na poslední cestu Jevdokiji o dva dny později doprovodily všechny tři její poslušnice, které ji odmítly opustit, byť jim vojáci nabízeli svobodu, a chránily ji svými těly před údery karabáče, kterým je vojáci popoháněli. Všechny čtyři byly zastřeleny na vesnickém hřbitově a pohřbeny do společného hrobu. Byly místními obyvateli uctívány po celou dobu sovětské vlády.

Sněm biskupů ruské pravoslavné církve ve dnech 13.-15. srpna 2000 Jevdokiji, obě Darii a Marii připočetl k ruským svatým novomučedníkům. Dne 5. června 2001 byly jejich ostatky vyzdviženy a od té doby jsou uchovávány v rakvích v kostele Zesnutí přesvaté Bohorodičky v obci Suvorovo (→obr. 9). Jejich památka se slaví 5. června a 18. srpna.

4.6 Svatá Daria Zajceva (Дария Зайцева)^{97,98,99,100}

Svatá mučednice Daria Petrovna Zajceva se narodila v roce 1870 v obci Bogoslovo v Rjazanské gubernii v rodině rolníka Petra Zajceva. Od dětství milovala Hospodina, a proto se v devatenácti letech rozhodla odejít do kláštera. Vybrala si Borisoglebský klášter v Anosinu na řece Istra, 30 verst (přibližně 32 km) od Moskvy (→obr. 10). Tam žila až do zavření kláštera v roce 1928.

Klášter byl znám hlavně svým asketickým životem. Mnišky všechny práce vykonávaly samy, od běžných úkonů po zhotovování oděvu a obuvi. V celách nesmělo být nic zbytečného, dokonce ani – s výjimkou lampičky před ikonami – osvětlení. Práce bylo v klášteře sice mnoho, ale nesměla narušovat modlitby. Mnozí známí zpovědníci posílali do Anosina své duchovní dcery, neboť věděli, že právě tam se jim dostane pomoci v duchovním životě. Mnišky Borisoglebského kláštera se často stávaly představenými jiných klášterů.

V době, kdy Daria přišla do Anosina, představenou kláštera byla igumena Ioanna, známá prosazováním přísného klášterního života. Stála v čele kláštera čtyřicet roků (1879-1919), do svých 90 let. Daria sloužila jako poslušnice; jejím častým úkolem bylo nosit vodu z řeky Istry nebo z pramenů studánek v okolních lesích. Trpělivě a pokorně mnoho let pracovala. Vedla smířený život, ničím se ve společnosti sester neodlišovala.

Po bolševické revoluci v roce 1918 Borisoglebský klášter existoval ještě deset let. Poslední igumena Alipija se ze všech sil snažila udržet jeho vysokou duchovní úroveň. Na klášter však byly uvaleny vysoké daně: mnišky musely rozšířit hospodářství, aby je byly schopné platit. Nových sester nepřicházelo mnoho, ale v době zavření kláštera zůstalo ještě 130 mnišek a poslušnic.

⁹⁷ Monastyrskij Vestnik. [online]. Copyright © 2022 [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://monasterium.ru/monastyri/svyatie/prepodobnomuchenitsa-dariya-zajtseva-poslushnitsa/#:~:text=%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B0%20%D0%94%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F%20%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%8C%20%D0%B2%201870,%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%82%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B9%20%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C%D1%8E%20%D0%B2%201928%20%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D1%83>

⁹⁸ Darija (Zajceva) - Wikipedija, Дария (Зайцева) — Википедия. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F_\(%D0%97%D0%B0%D0%B9%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B0\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F_(%D0%97%D0%B0%D0%B9%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B0))

⁹⁹ Sv. Darija. Prigovor Trojki – Znamenskaja cerkov' sela Cholmy Copyright © 2022 [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://www.znamenie.org/church/arhiv/sv-dariya-prigovor-trojki.html>

¹⁰⁰ Prepodobnomučenica Darija Zajceva, poslušnica. *Pravoslavnyj portal Azbuka very* [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://azbyka.ru/days/sv-darija-zajceva>

Na jaře roku 1928 do kláštera přijeli zástupci vlády a oznámili sestrám, že klášter se od té chvíle bude nazývat pracovním družstvem. Již na konci června ale přijeli znovu a zatkli matku představenou, dva duchovní a čtyři sestry a odvezli je do Moskvy. Ostatním nařídili do tří dnů klášter opustit. Ještě než sestry stačily odejít, jejich cely si zabrali místní obyvatelé, a tak sestry musely spát v refektáři na podlaze.

Poslušnice Daria Petrovna Zajceva se usadila v obci Cholmy v istrijském okrese, kde sloužila v Znamenském kostele. Žila v domku příslušejícímu ke kostelu. V roce 1934 byla zvolena starostou kostela. O čtyři roky později na ni přišlo udání: prý prodává olej do lamp a svěcenou vodu. Svědkové vypověděli, že poslušnice vede náboženské rozhovory a nemá ráda sovětskou vládu. Dne 3. března Dariu zatkli, již 8. března ji tzv. „trojka“ (tj. trojčlenná komise) UNKVD¹⁰¹ pro Moskevskou oblast odsoudila za „aktivní kontrarevoluční agitaci a vyjadřování poráženeckých nálad o pádu sovětské vlády“ k trestu smrti zastřelením (→obr. 11). Daria Petrovna Zajceva byla převezena do věznice Taganka, 14. března 1938 zastřelena na polygonu Butovo pod Moskvou a pohřbena do hromadného hrobu (→obr. 12).

V roce 1989 byla Daria Petrovna Zajceva rehabilitována prokuraturou Moskevské oblasti. Dne 12. března 2002 byla kanonizována. Nyní je uváděna jako svatá pravoslavné církve, připočtená k zástupu svatých jako svatá mučednice (→obr. 13). Její památka se v ruské pravoslavné církvi připomíná 14. března (1. března podle juliánského kalendáře).

¹⁰¹ UNKVD – vedení Lidového komisariátu pro vnitřní záležitosti

5. Sakrální stavby, obrazy, sochy

5.1 Úvod

Tato kapitola bakalářské práce si nedělá nároky na vyčerpávající výčet staveb a uměleckých děl souvisejících se sv. Dariou. Jak již bylo zmíněno v úvodu, existující kostely, krypty a oltáře zasvěcené svaté Darie na Východě a svatým manželům Chrysanthovi a Darie na Západě jsem vyhledávala na internetu pomocí klíčových slov uvedených v první kapitole (str. 9). Jeden z kostelů se mi podařilo navštívit osobně. Výtvarných děl zobrazujících svatou Dariu je v této práci uvedeno výběrově pouze několik. Jejich zařazení ve větším počtu by neúměrně zvětšilo rozsah práce. Zde slouží spíše pro ilustraci.

5.2 Itálie

5.2.1 Oria, Cripta dei Santi Crisante e Daria¹⁰²¹⁰³

Krypta svatých Chrysantha a Darii (→obr. 14) se nachází v Apulii v jihovýchodní části Itálie, na akropoli ve městě Oria, na půl cesty mezi městy Brindisi a Taranto. Jedná se o malý, raně středověký podzemní kostel, který byl objeven v roce 1822. Nechal jej postavit pravděpodobně koncem 9. století biskup Theodosius, který od papeže Štěpána V. v roce 886 obdržel jako dar pro svou církev relikvie římských mučedníků Chrysantha a Darii. Umístil je do jim zasvěcené krypty. Její malá velikost, některé architektonické prvky a analýza raně středověkých pozůstatků z katedrály naznačují, že mohla být přístavbou katedrály.

¹⁰² Cripta dei Santi Crisante e Daria - Puglia. Sito ufficiale del turismo in Puglia - Viaggiareinpuglia.it [online]. [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: [https://www.viaggiareinpuglia.it/at/10/luogosacro/3807/it/Cripta-dei-Santi-Crisante-e-Daria-59-\(BR\)](https://www.viaggiareinpuglia.it/at/10/luogosacro/3807/it/Cripta-dei-Santi-Crisante-e-Daria-59-(BR))

¹⁰³ Cenni storici | Diocesi di Oria. [online]. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://www.diocesidioria.it/rw/diocesi/storia/>

5.2.2 Filetto, Chiesa dei Santi Crisante e Daria^{104,105}

Filetto je malá obec v kraji Abruzzo ve střední Itálii, nedaleko pobřeží Jaderského moře. Horský románský kostel pochází z roku 1140 a pravděpodobně patřil k majetku velkých benediktinských opatství v Abruzzu. Kostel zasvěcený svatým Chrysanthovi a Darie (→obr. 15) stojí v nadmořské výšce 1202 metrů. Skládá se z jedné lodi a apsidy. Na třech ze čtyř stran nemá okna, ale pouze velmi malé štěrbiny. Do kostelní lodi se vchází malými bočními dveřmi. V apsidě je umístěn malý kamenný oltář s podobiznou beránka. Stěny zdobí fresky z 12. století, které patří k nejstarším v kraji (→obr. 16).

5.2.3 Patrico di Spoleto, Chiesa dei Santi Crisanto e Daria¹⁰⁶

Tento krásný, malý, jednolodní kostel (→obr. 17) osamoceně shlíží s hor. Nachází se při cestě ze Spoleta do Valneriny v oblasti Umbria ve střední Itálii, asi 80 km od Perugia. Konstrukce kostela ukazuje na existenci starší, menší, snad raně románské stavby přibližně z konce 12. století, následně rozšířené ve 14.-15. století. Na přelomu 15. a 16. století došlo k rozsáhlé přístavbě a renovaci. V interiéru se nacházejí dva oltáře (→obr. 18), jeden zasvěcený Neposkvrněnému početí Panny Marie a druhý svatým Chrysanthovi a Darie. Jejich svátky se v kostele slavily vždy 8. prosince resp. 12. srpna.

Kostel byl vyzdoben votivními freskami, dnes uloženými v depozitáři ve Spoletu. Mezi freskami z počátku 16. století jsou i dva umučení světcí, pravděpodobně Chrysanthus a Daria (→obr. 19). Freska, jejíž kopii je možno v kostele vidět, zobrazuje světlovlasého světce – mučedníka – mladistvého vzhledu s knihou a palmou mučednictví, oblečeného do purpurové tuniky. Svěťice se sepjatýma rukama má na sobě bílé roucho.

¹⁰⁴ FILETTO E LA CHIESA DEI SANTI CRISANTE E DARIA: UN ESEMPIO D'AMORE E CURA DEL TERRITORIO - Virtù Quotidiane - Il quotidiano enogastronomico abruzzese. Virtù Quotidiane - Il quotidiano enogastronomico abruzzese - Quotidiano di informazione. Raccontiamo le cose buone e belle. Dell'Abruzzo ma non solo. [online]. Copyright © 2022 [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: <https://www.virtuquotidiane.it/cronaca/filetto-e-la-chiesa-dei-santi-crisante-e-daria-un-esempio-damore-e-cura-del-territorio.html>

¹⁰⁵ Abruzzo. Filetto, le grotte e l'abbazia di San Crisante. Passeggiate sui sentieri della memoria [online]. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://blogcamminarenellastoria.wordpress.com/2016/01/04/abruzzo-filetto-le-grotte-e-labbazia-di-san-crisante/>

¹⁰⁶ Chiesa dei Santi Crisanto e Daria – Patrico di Spoleto (PG). Home [online]. Copyright © 2022 [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: <https://www.iluoghidelsilenzio.it/chiesa-dei-santi-crisanto-e-daria-patrico-di-spoleto-pg-2/>

Zajímavý je důvod patrocina. Crisanto (italský tvar jména Chrysanthus) byl v dané oblasti v 7. století jedním z prvních biskupů¹⁰⁷. Kanonizován však nikdy nebyl, a tak byl kostel na jeho počest zasvěcen jeho jmenovci.

5.2.4 Poviglio, Chiesa dei Santi Crisanto e Daria Martiri¹⁰⁸

V provincii Reggio Emilia v severní části Itálie se nacházejí hned tři kostely zasvěcené svatým Chrysanthovi a Darie. Prvním z nich je kostel v obci Poviglio. Pochází z roku 1560. Tato stavba (→obr. 20) byla zasvěcena nejen svatým Chrysanthovi a Darie, ale také svatému Hilariovi. Povodeň na řece Pád v roce 1951 způsobila na budově velké škody a kostel musel být renovován. Poslední opravy pocházejí z let 1996-2002.

5.2.5 Villa Minoso, Chiesa dei Santi Crisanto e Daria¹⁰⁹

Villa Minoso je v provincii Reggio Emilia druhou obcí, která „hostí“ kostel zasvěcený svatým Chrysanthovi a Darii (→obr. 21). Stavba je v archivních dokumentech zmiňována již v 12. století. V 18. století byla v tak špatném stavu, že se uvažovalo o jejím zbourání. Z iniciativy dvou kněží, bratrů Filippových, byla postavena nová oratoř a kostel byl opraven.

5.2.6 Roncadella, Chiesa dei Santi Grisanto e Daria^{110,111}

Třetí sakrální stavbou zasvěcenou svatým Chrysanthovi a Darii v provincii Reggio Emilia je kostel přímo v hlavním městě Reggio Emilia ve čtvrti Roncadella (→obr. 22). Jeho existence je doložena již ve 12. století. Původní kostel nebyl velký a z jedné strany k němu přiléhala fara. V 18. století byla postavena zvonice, která je zajímavým způsobem začleněna do zdi. Své konečné

¹⁰⁷ Storia Archidiocesi - Archidiocesi Spoleto Norcia. *Archidiocesi Spoleto-Norcia - Archidiocesi Spoleto Norcia* [online]. Copyright © Archidiocesi di Spoleto [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://www.spoletonorcia.it/storia-archidiocesi/Archidiocesi>

¹⁰⁸ Chiesa dei Santi Crisanto e Daria (Poviglio) - Wikipedia. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: [https://it.wikipedia.org/wiki/Chiesa_dei_Santi_Crisanto_e_Daria_\(Poviglio\)](https://it.wikipedia.org/wiki/Chiesa_dei_Santi_Crisanto_e_Daria_(Poviglio))

¹⁰⁹ Chiesa Poiano - Comune di Villa-Minozzo. Home - Comune di Villa-Minozzo [online]. Copyright © Copyright 2015 [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://www.comune.villa-minozzo.re.it/cultura-e-territorio/pieve-e-chiese/chiesa-poiano/>

¹¹⁰ Versione Stampabile Scheda Sintetica. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <http://chieseitaliane.chiesacattolica.it/chieseitaliane/stampaapprofondimento.jsp?guest=true&sercd=8895>

¹¹¹ Chiesa dei Santi Grisanto e Daria (Reggio Emilia) - Wikipedia. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: [https://it.wikipedia.org/wiki/Chiesa_dei_Santi_Grisanto_e_Daria_\(Reggio_Emilia\)](https://it.wikipedia.org/wiki/Chiesa_dei_Santi_Grisanto_e_Daria_(Reggio_Emilia))

podoby dosáhl kostel v Roncadelle v první polovině 19. století, kdy byl renovován a zvýšen. Interiér tvoří jediná loď s malými bočními kaplemi. V roce 1996 došlo při zemětřesení k poškození stavby, která byla v roce 2000 obnovena a zpevněna.

5.2.7 Řím, Chiesa Parrocchiale dei Santi Crisante e Daria^{112,113}

Kostel svatých Chrysantha a Darii (→obr. 23, obr. 24) v Římě stojí nedaleko Via Salaria, na které byli oba svatí pohřbeni. Farnost byla v této oblasti založena v roce 1964 a původně patřila kapucínům. Nyní patří do římské diecéze. Kostel navrhli Aldo Aloysi a Ernesto Vichi a výstavba byla dokončena v roce 1980. Jedná se o čtvercovou budovu s nízkou plochou střechou. Je součástí větší budovy s pomocnými zařízeními. Na oltářní stěnu navazuje vyšší fara. Oltář osvětluje střešní okno.

5.2.8 Reggio Emilia, Cattedrale di Santa Maria Assunta, socha svaté Darii^{114,115,116,117}

V Reggio Emilia, hlavním městě stejnojmenné provincie, je jednou z nejvýznamnějších staveb katedrála Nanebevzetí Panny Marie. Na jejím průčelí se u západního vchodu nacházejí sochy čtyř patronů města: sv. Veneria, sv. Chrysantha, sv. Darii a sv. Giocondy (→obr. 25, obr. 26). Pocházejí z 16. století a jejich autorem je místní sochař Prospero Sogari.

¹¹² Diocesi di Roma. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <http://www.parrocchiemap.it/parrocchiemap/consultazione/parrocchie/orarimesse.jsp?icsc=3000252>

¹¹³ Santi Crisante e Daria | Churches of Rome Wiki | Fandom. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: https://romanchurches.fandom.com/wiki/Santi_Crisante_e_Daria

¹¹⁴ Cattedrale di Santa Maria Assunta a Reggio Emilia - Fidelity Viaggi. Fidelity Viaggi - Guide e consigli di viaggio per le tue vacanze [online]. Copyright © Copyright 2022 Fidelity House [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://viaggi.fidelityhouse.eu/cattedrale-di-santa-maria-assunta-a-reggio-emilia-57483.html>

¹¹⁵ Crisanto e Daria — Turismo Reggiano. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://www.reggioemiliawelcome.it/it/reggio-emilia/scopri-il-territorio/personaggi-storia-tradizioni/curiosita/crisanto-e-daria>

¹¹⁶ Cattedrale - Duomo — Turismo Reggiano. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://www.reggioemiliawelcome.it/it/reggio-emilia/scopri-il-territorio/arte-e-cultura/chiese-pievi-battisteri/cattedrale-duomo>

¹¹⁷ Santa Daria statua, 1572 - 1572. Catalogo Generale dei Beni Culturali [online]. Copyright © [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://catalogo.beniculturali.it/detail/HistoricOrArtisticProperty/0800200651>

5.3 Německo

5.3.1 Bad-Münstereifel, St. Chrysanthus und Daria¹¹⁸

Katolický kostel sv. Chrysantha a Darii (→obr. 27) se nachází v menším lázeňském městě Bad Münstereifel na západě Spolkové republiky Německo, asi 20 km jihovýchodně od Bonnu.

Münstereifel vděčí za svůj název i původ benediktinskému klášteru, který byl v nedalekém Prümü založen v roce 830¹¹⁹. Klášter v roce 844 obdržel ostatky mučedníků Chrysantha a Darii, což zvýšilo jeho význam. Románská bazilika, zasvěcená sv. Chrysanthovi a sv. Darie, byla v Münstereifelu postavena v 11. století. Počátkem 19. století začal kostel po zrušení kláštera chátrat, ale v roce 1890 se dočkal opravy.

V chóru visí osm obrazů z počátku 18. století s výjevy ze života svatých Chrysantha a Darii (→obr. 28). Ze stejné doby pocházejí i dvě dřevěné postavy svatých Chrysanta a Darii (→obr. 29) v životní velikosti, které byly na hlavním oltáři. Zachoval se i malý triptych namalovaný kolem r. 1470. Uprostřed je znázorněno Oplakávání Krista a po stranách jsou vyobrazeni patroni kostela Chrysanthus a Daria.

5.3.2 Haan, St. Chrysanthus und Daria¹²⁰

Katolický kostel sv. Chrysantha a Darii nalezneme ve městě Haan, rovněž na západě Spolkové republiky Německo, asi 66 km severně od Bonnu.

Jedná se o poměrně nový kostel, postavený v letech 1955-1956. Byl vysvěcen 18. března 1956 arcibiskupem Josefem kardinálem Fringsem. Kostel zasvěcený svatým Chrysanthovi a Darie však v Haanu stál již v 10. století. V době reformace se z něj stal kostel protestantský.

V 19. století se v Německu postupně obnovovala katolická církev a počet katolíků rostl. Byl pro ně proto zakoupen dům Abrahama Huhna. Zadní budova,

¹¹⁸ SB Bad Münstereifel. [online]. [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: <https://kirche-muenstereifel.de/seelsorgebereich/pfarreien/st-chrysanthus-u-daria-bad-muenstereifel/>

¹¹⁹ St. Chrysanthus und Daria (Bad Münstereifel). Wikipedia. [online]. [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/St._Chrysanthus_und_Daria_%28Bad_M%C3%BCnstereifel%29

¹²⁰ St. Chrysanthus und Daria (Haan) – Wikipedia. [online]. [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: [https://de.wikipedia.org/wiki/St._Chrysanthus_und_Daria_\(Haan\)](https://de.wikipedia.org/wiki/St._Chrysanthus_und_Daria_(Haan))

kteřá původně sloužila jako pekárna, byla na svátek svatých Chrysanta a Darii dne 25. října 1856 vysvěcena jako kaple sloužící ke konání bohoslužeb. V letech 1867-1869 byl postaven nový kostel v novogotickém slohu (→obr. 30). Bylo obnoveno původní patrocinium svatým Chrysanthovi a Darie. Z kostela v Münstereifelu obdržel kostel v Haanu malý relikviář s ostatky uvedených světců. Každý rok se poslední neděli v říjnu v kostele slavila jejich památka.

Pro farnost, která se po druhé světové válce značně rozrostla, byla nakonec vedle starého kostela na farním pozemku postavena současná budova (→obr. 31, obr. 32) a předchozí kostel byl po dokončení nového zbourán.

5.4 Rakousko

5.4.1 Schlaiten, Kapelle hll. Chrysanth und Daria¹²¹

Schlaiten je malá obec o 470 obyvatelích v Rakousku ve spolkové zemi Tyrolsko v okrese Lienz. Kaple svatého Chrysantha a Darii (→obr. 33) byla postavena v roce 1860 a má novorománský hlavní oltář z roku 1888 s oltářním obrazem svatého Chrysantha a Darie.

¹²¹ Liste der denkmalgeschützten Objekte in Schlaiten | AustriaWiki im Austria-Forum. Austria-Forum - das Wissensnetz aus Österreich [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: https://austria-forum.org/af/AustriaWiki/Liste_der_denkmalgesch%C3%BCzten_Objekte_in_Schlaiten

5.5 Ruská federace

5.5.1 Kostroma, Chram svjatých Chrisanfa i Dar'í^{122,123,124}

Svjato-troický ipat'jevský mužský klášter (→obr. 34) byl založen v roce 1330. Prostředky na jeho stavbu daroval tatarský murza Čet¹²⁵. Čet přišel do Ruska za Ivana Kality, velkoknížete moskevského. Patřil mezi vlivné velmože Zlaté hordy. Při cestě do Moskvy odpočíval v dubovém lesíku u Kostromy. Měl vidění Božské Matky, apoštola Filipa a mučedníka 4. století Ipacia, biskupa v Gangře (nyní Çankırı, Turecko). Vidění Četa vyléčilo z nemoci. Přijal křest a na daném místě nechal postavit klášter, který byl zasvěcen svatému Ipaciovi.

V centru východního křídla Archijerejského korpusu kláštera byl v polovině 19. století na místě původního vstupu do kláštera – Svaté brány – postaven chrám svatých mučedníků Chrysantha a Darii (→obr. 35).¹²⁶ Chrám stojí nad obloukem Svaté brány. Stavba spojuje prvky klasicismu a staroruského stavebnictví. Interiér chrámu zdobí monumentální olejomalby; původní ikony napsané palechskými ikonopisci se bohužel nedochovaly.

5.5.2 Petěrgof, časovnja Chrisanfa i Darii při Vojenno-transportnom universtitěť železnodorožnych vojsk RF^{127,128,129,130}

V Petěrgofu (dříve Petrodvorec), městě nyní administrativně patřícím pod Sankt-Petěrburg, byl na rohu bulváru Krasnych Kursantov a Suvorovské ulice v roce 1904 postaven chrám zasvěcený svatým Chrysanthovi a Darie (→obr. 36). Architekt Alexandr von Hohen jej navrhl v byzantsko-románském stylu, s fasádou

¹²² Svjato-Troickij Ipat'jevskij monastyr' v Kostrome. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://ipatievsky-monastery.ru/istoriya-monastyryaBol'soj>

¹²³ Sobory.ru. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://sobory.ru/article/?object=14039>

¹²⁴ Gde v Rossii est' chramy svjatoj Dar'i? Bol'soj Vopros – vse voprosy i otvety! [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <http://www.bolshoyvopros.ru/questions/525776-gde-v-rossii-est-hramy-svjatoj-dari.html>

¹²⁵ *Ottiv slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. ARGO: Paseka; Paseka, 1996, 6. sv. ISBN 80-7185-057-8, str. 667.

¹²⁶ Putevoditel'. Svjato-Troickij Ipat'jevskij monastyr' v Kostrome. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://ipatievsky-monastery.ru/skhema-monastyrya>

¹²⁷ V Starom Petergofe vossozdajut Chrisanfskiju cerkov' – Novosti stroitel'stva Sankt-Peterburga – gazeta Kanoner. [online]. Copyright © [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <http://kanoner.com/2018/01/30/158532/>

¹²⁸ Citywalls. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://www.citywalls.ru/house29960.html>

¹²⁹ Sobory.ru. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://sobory.ru/article/?object=37507>

¹³⁰ Sobory.ru. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://sobory.ru/article/?object=49134>

z červených cihel. Vysvěcení chrámu byl přítomen car Nikolaj II. V chrámu byly mimo jiné ve zvláštních vitrínách uloženy uniformy carů Alexandra I., Nikolaje I., Alexandra II. a Alexandra III. V roce 1924 byla stavba částečně zbořena. Do 50. let 20. století se zachovala zvonice – byla používána jako vodojem.

V roce 2018 bylo rozhodnuto o obnově chrámu. Město poskytlo na původním místě pozemek o rozloze 0,4 hektaru. Jednalo se o celkem neobvyklý čin, protože k obnovení kostelů zničených v sovětských časech dochází jen zřídka. V roce 2001 byla pak postavena kaple svatých mučedníků Chrysantha a Darii při Vojensko-dopravní univerzitě železničních vojsk Ruské federace (→obr. 37).

5.5.3 Doroniči, Časovnja Chrisanfa i Darii^{131,132}

Doroniči je malá obec o 134 obyvatelích v Kirovské oblasti východně od Moskvy. O výstavbu zdejšího kostela se zasloužil metropolita vjatský a slobodský Chrysant. Základní kámen kaple zasvěcené svatým Chrysanthovi a Darie posvětil 19. září 2009. Bohoslužba v kapli byla poprvé slavena v neděli 10. listopadu 2019 (→obr. 38, obr. 39). Kaple je denně otevřena a o nedělích a svátcích je v ní sloužena liturgie.

5.5.4 Prestoly

V několika dalších ruských pravoslavných chrámech se nacházejí prestoly zasvěcené mučednici Darie, případně Chrysanthovi a Darie. Lze vyjmenovat například chrám Serafima Sarovského ve Vjatce v Kirovské oblasti,¹³³ kostel Uspenija Presvjatoj Bogorodicy v obci Jelec' v Lipenské oblasti,¹³⁴ kostel Voskresenija Slovuščego v Botovo v Moskevské oblasti,¹³⁵ kostel Troicy Živonačal'noj v obci Novaja Šurma rovněž v Moskevské oblasti,¹³⁶ nebo Svjato-

¹³¹ Russkaja pravoslavnaja cerkov'. Vjatskaja i slobodskaja jeparchija. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://vyatskaya-eparhia.ru/news/eparchy/37364/>

¹³² Sobory.ru. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://sobory.ru/article/?object=29749>

¹³³ Sobory.ru. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://sobory.ru/article/?object=03200>

¹³⁴ Chramy Rossii. [online]. Copyright © [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <http://temples.ru/card.php?ID=14887>

¹³⁵ Chramy Rossii. [online]. Copyright © [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <http://temples.ru/card.php?ID=485>

¹³⁶ Sobory.ru. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://sobory.ru/article/?object=00054>

Serafimovský chrám ve městě Kirov v Kirovské oblasti¹³⁷ (→obr. 40 a 41).
Prestol byl i v nyní již zchátralém a polorozpadlém kostele Voskresenija
Christova u Ščirského jezera ve Pskovské oblasti.¹³⁸

¹³⁷ Den' pamjati mučenikov Chriisanfa i Darii (31 marta 2020). Foto so služby – Serafimovskij soubor. Serafimovskij sobor – Vjatskaja i Slobodskaja jeparchija. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <http://serafimovskysobor.ru/776>

¹³⁸ Chramy Rosii. [online]. Copyright © [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <http://temples.ru/card.php?ID=20054>

6. Svatá Daria a její kult

Životopisy svatých manželů Chrysantha a Darii lze v literatuře nalézt bez větších problémů. Vzhledem k tomu, že detaily jejich života se v některých zdrojích liší co do obsahu i rozsahu, vyprávění jsou odkazována spíše do oblasti legend. Nanejvýš pozoruhodným se proto jeví nález kosterních pozůstatků v kryptě katedrály italského města Reggio Emilia, potvrzující, že se s největší pravděpodobností opravdu jedná o ostatky svatých manželů.

Nečekaným, ale velmi zajímavým objevem práce byly italská mučednice Daria z 2. století a irská svatá Daria ze 7. století. Co se týče Ruska, již před psaním bakalářské práce jsem věděla o jedné uctívané jmenovkyni z 18. století, Darie Tjapkina. Zcela novým zjištěním byly pro mě tři Darii novomučednice – Daria Timagina, Daria Ulybina a Daria Zajceva. Úcta věnovaná novomučedníkům a pečlivost při dokumentování jejich svatého života a smrti pro víru v bolševickém Rusku jsou neobyčejné a je třeba cítit vděčnost za to, že se na ně nezapomnělo.

Protože svatí Chrystanhus a Daria nepatří ke známým světcům, neočekávala jsem, že bych našla kostely jim zasvěcené. Jejich existence i počet byly tedy příjemným překvapením. Je třeba uvést, že většinou se jedná o menší kostely či kaple, případně v Rusku oltáře (prestoly).

Vzhledem k tomu, že mučedníci Chrysanthus a Daria byli římskými občany, dalo se předpokládat, že úcta západního křesťanství k nim bude nejvýraznější právě v Itálii, dominantně katolické zemi. Kostelů jsem našla sedm, z toho jeden již nestojí. Kostel nacházející se na kraji Říma nemá vlastní internetové stránky a nepodařilo se mi dohledat žádné podrobnější informace. Šťastnou náhodou jsem se v polovině listopadu 2022 ocitla na čtyři dny v Římě. Vykonala jsem tedy vlastní pouť do kostela zasvěceného mé jmenovkyni, bohužel jen k zavřeným dveřím, protože večerní mše svaté ve všední den se v rozporu s informacemi uváděnými na webových stránkách diecéze nekonají. Interiér malého kostela v oblasti zastavěné nízkými rodinnými domy mi tedy zůstal utajen.

V převážně protestantském Německu jsem našla dva katolické kostely zasvěcené svatým Chrysanthovi a Darie. Dělí je od sebe pouhých 100 km. Tuto neobvyklou shodu lze vysvětlit tím, že do benediktinského kláštera, který v dané oblasti stojí, se v 9. století dostaly ostatky obou světců. Úcta k nim byla následně v této lokalitě vyjádřena i formou patrocinií kostelů.

Zajímavý byl nález malé kaple s patrociniem svatého Chrysantha a Darii v malé horské obci v Rakousku. Na dálku se lze jen dohadovat, jaké důvody zde vedly k patrociniu.

Celkem úspěšné bylo pátrání v Rusku. Věděla jsem, že jméno Daria tam není neobvyklé. Odvodila jsem z toho, že svatá Daria by mohla mít čtenější zastoupení jako patronka kostelů. Nalezla jsem však jen tři kostely s jejím patrociniem, z toho jsou dva postavené ve 20. století, což bylo poněkud nečekané zjištění. Jeden stojí na místě původního velkého kostela z roku 1904, zbořeného bolševiky již po 20 letech od dokončení výstavby. Druhý se nachází v malé obci o 134 obyvatelích. Patrocinium je zde pravděpodobně dáno tím, že o postavení tohoto kostelíka se zasloužil metropolita místní oblasti Chrysant. Prestoly zasvěcené samotné svaté Darie, případně svaté Darie společně s jejím manželem Chrysanthem, jsou v Rusku o něco častější, našla jsem jich šest; bohoslužby se u nich slouží vždy v den, na který připadá svátek svaté Darii či svatých manželů Chrysantha a Darii.

7. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo shromáždit, uspořádat a shrnout dostupné informace o nositelkách jména Daria, uctívaných v křesťanství Západu a Východu. Katolická církev uvádí jednu „oficiální“ svatou Dariu, tzv. Římskou, mučednici z 3. století, a to společně s jejím manželem Chrysanthem. Oba pro svou víru položili život. Zmínku lze nalézt ještě o dřívější římské mučednici Darie z 2. století a o Darie, irské představené kláštera ze 7. století. V ruské pravoslavné církvi jsou kromě Darii Římské uctívány další čtyři jmenovkyně, všechny zasvěcené osoby, jedna svatého života z 18. století a tři novomučednice, popravené v Rusku bolševickou vládou v 20. století.

Patrocinia kostelů vyjadřují úctu chovanou k jednotlivým světcům. Nejinak je tomu i v případě svaté Darii, která je – buď sama, nebo společně se svým manželem – patronkou nejméně 10 kostelů v západní Evropě a 3 kostelů a 6 prestolů v Rusku.

Shromážděné životopisné údaje by však neměly být pouhou informační databází o konkrétních historických osobách, ale měly by sloužit také jako podklad k zamyšlení nad různými formami svatosti, jako příklad a inspirace k následování. Nesmíme v této souvislosti zapomínat ani na svatého Chrysantha, který je v této práci upozaděn. Společně s Dariou tvořili manželský pár, který žil svatým životem, a i z tohoto důvodu – zvláště v dnešní době – by mohli být našimi vzory.

Konečně pak z práce nepřímo vyplývá i otázka uvážené volby jména, které rodiče dávají svému dítěti, a které stále častěji vybírají podle aktuální módnosti, atraktivity, neobvyklosti či jedinečnosti. Zapomíná se na to, že jménem se uznává existence člověka. Bůh oslovuje člověka jménem a jménem volá každého z nás. Uváživě zvolený křestní patron nás přibližuje Bohu, stává se nejen vzorem, ale i „přítelem“ a přímluvcem.

8. Použitá literatura

8.1 Knižní zdroje

AGASSO, Domenico, TARZIA, Antonio, ed. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění: říjen – listopad – prosinec*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, str. 131. ISBN 978-80-7195-293-0.

AMBROS, Pavel. *Laik a jeho poslání: mučednictví – svědectví*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2011. Studijní texty (Centrum Aletti). ISBN 978-80-7412-089-3.

BAUDIŠ, Jan. *Stručně o pravoslavném křesťanství: o pravoslavné křesťanské víře, pravoslavném církevním životě a dějinných cestách, po nichž se ubíralo pravoslaví v Čechách a na Moravě*. 2. vydání. Olomouc: Úřad eparchiální rady Olomoucko-brněnské eparchie Pravoslavné církve v českých zemích, 2018. ISBN 978-80-270-5603-3.

BUBEN, Milan, Rudolf KUČERA a Otakar Aleš KUKLA. *Svatí spojují národy: portréty evropských světců*. Vyd. 2. rozš. Praha: Panevropa, 1995. ISBN 80-85846-00-4.

DAMASKIN (ORLOVSKIJ). *Žitija novomučenikov i ispovednikov rossijskich XX veka*. Bulat, Tver, 2008.

D'JAČENKO, Grigorij. *Polnyj cerkovno-slavjanskij slovar' (so vnesením v nego važnejšich drevne-russkich slov i vyraženíj), soderžaščij v sebe ob'jasnenija maloponjatnych slov i oborotovo, vstrečajuščichsja v cerkovno-slavjanskich i drevne-russkich rukopisjach i knigach*. Moskva, Tipografija Vil'de, Malaja Kislovka, 1900.

EKERT, František. *Církev vítězná: životy Svatých a Světic Božích*. V Praze: Nákladem Dědictví sv. Jana Nepomuckého, 1899. Dědictví Svatojanské.

FARRUGIA, Edward G., AMBROS, Pavel, ed. *Encyklopedický slovník křesťanského Východu*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2010. Prameny spirituality. ISBN 978-80-7412-019-0.

HIEROTHEOS (VLACHOS), Metropolita. *Pravoslavná spiritualita*. 1. Prešov: Prešovská univerzita. Fakulta športu, 2006. ISBN 80-8068-465-0.

Izbrannye žitija svjatykh II. Mart – April'. Izdatel'stvo chrama Pokrova Presvjatoj Bogorodicy Russkoj Pravoslavnoj Zarubežnoj Cerkvi. Los Angeles, USA, nedatováno, str. 15.

Katechismus katolické církve. Přeložil Josef KOLÁČEK. Praha: Zvon, české katolické nakladatelství, 1995. ISBN 80-7113-132-6.

KINZIG, Wolfram. *Pronásledování křesťanů v antice*. Přeložil Vlastimil DRBAL. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2022. Pro Oriente (Pavel Mervart). ISBN 978-80-7465-512-8.

MAREK, Luboš. *Dějiny křesťanství na Rusi*. Hostinné: Rubato, 1996. ISBN 80-902256-0-8.

NĚMEC, Jaroslav. *Svatost laiků ve 20. století*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2006. ISBN 80-7266-240-6.

Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. ARGO: Paseka; Paseka, 1996, 6. sv. ISBN 80-7185-057-8, str. 667.

RAHNER, Karl a Herbert VORGRIMLER. *Teologický slovník*. Praha: Zvon, 1996. Theologica (Zvon). ISBN 80-7113-088-5.

RAMEŠ, Václav. *Po kom se jmenujeme?: encyklopedie křesťanských jmen*. 3. vyd. Praha: Libri, 2003. ISBN 978-80-7277-197-4.

SCHAUBER, Vera a Hanns Michael SCHINDLER. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. ISBN 80-85527-75-8.

ŠPIDLÍK, Tomáš. *Ruští mystici*. Přeložil Pavel AMBROS, přeložil Alan ČERNOHOUS. Olomouc: Nakladatelství Centra Aletti Refugium Velehrad-Roma, 2021. ISBN 978-80-7412-414-3.

ŠUBRT, Jiří. *Příběhy raně křesťanských mučedníků: výběr z nejstarší latinské a řecké martyrologické literatury*. Praha: Vyšehrad, 2009. ISBN 978-80-7021-989-8.

VELIMIROVIČ, Nikolaj. *Ochridský prológ. Životy svätých, básne, úvahy, rozjímania a besedy na každý deň v roku*. Prešovská univerzita, Prešov 2018, str. 206-208.

VONDRUŠKA, Isidor. *Životopisy svatých v pořadí dějin církevních*. Ladislav Kuncír v Praze, 1930.

ZNOSKO, Vladimír. *Skazanije o prepodobnoj Dosifeje, podvizavšejsja pod imenem starca-zatvornika i rjasofornogo monacha Kijevo-Pečerskoj Lavry Dosifeja*. Obščestvo Ljubitelej Pravoslavnoj Literatury. Izdatel'stvo imeni svjatitelja L'va, papy Rimskogo. Moskva 2010.

Žitija svjatykh, na russkom jazyke, izložennyje po rukovodstvu čet'jich-minej Sv. Dimitrija Rostovskogo. Počajev, 2010.

8.2 Internetové zdroje

400 Bad Request. 400 Bad Request [online]. [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: <https://moygownagh.ie/home?fbclid=IwAR0J7m0liEVkSaYfcH-epjEB1Om4uSnK4vFSz9Sjea8BpqVeG-6TxokelHg>

Abruzzo. Filetto, le grotte e l'abbazia di San Crisante. Passeggiate sui sentieri della memoria [online]. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://blogcamminarenellastoria.wordpress.com/2016/01/04/abruzzo-filetto-le-grotte-e-labbazia-di-san-crisante/>

CATHOLIC ENCYCLOPEDIA: Sts. Chrysanthus and Daria. NEW ADVENT: Home [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://www.newadvent.org/cathen/03742a.htm>

Cattedrale di Santa Maria Assunta a Reggio Emilia - Fidelity Viaggi. Fidelity Viaggi - Guide e consigli di viaggio per le tue vacanze [online]. Copyright © Copyright 2022 Fidelity House [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://viaggi.fidelityhouse.eu/cattedrale-di-santa-maria-assunta-a-reggio-emilia-57483.html>

Cattedrale - Duomo — Turismo Reggiano. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://www.reggioemiliawelcome.it/it/reggio-emilia/scopri-il-territorio/arte-e-cultura/chiese-pievi-battisteri/cattedrale-duomo>

Cenni storici | Diocesi di Oria. [online]. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://www.diocesidioria.it/rw/diocesi/storia/>

Citywalls. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://www.citywalls.ru/house29960.html>

Co je beatifikace neboli blahorečení? - Církev.cz . *Církev.cz* [online]. Copyright © 2022 Česká biskupská konference [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: <https://www.cirkev.cz/archiv/110429-co-je-beatifikace-neboli-blahoreceni>

Cripta dei Santi Crisante e Daria - Puglia. Sito ufficiale del turismo in Puglia - Viaggiareinpuglia.it [online]. [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: [https://www.viaggiareinpuglia.it/at/10/luogოსacro/3807/it/Cripta-dei-Santi-Crisante-e-Daria-59-\(BR\)](https://www.viaggiareinpuglia.it/at/10/luogোসacro/3807/it/Cripta-dei-Santi-Crisante-e-Daria-59-(BR))

Crisant et Daria (saints) — Wikipédia. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: [https://fr.wikipedia.org/wiki/Crisant_et_Daria_\(saints\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Crisant_et_Daria_(saints))

Crisanto e Daria — Turismo Reggiano. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://www.reggioemiliawelcome.it/it/reggio-emilia/scopri-il-territorio/personaggi-storia-tradizioni/curiosita/crisanto-e-daria>

Darija (Zajceva) - Vikipedija, Дария (Зайцева) — Википедия. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F_\(%D0%97%D0%B0%D0%B9%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B0\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F_(%D0%97%D0%B0%D0%B9%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B0))

Dar'ja Svjataja: žitija mučenic s takim imenom i značenie ikon, v čem pomogajut. *PRAVOSLAVY.RU – Religioznyj portal* [online]. Copyright © 2018 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://pravoslavyy.ru/ikony/darya-svyataya>

Den' pamjati mučenikov Chrišana i Darii (31 marta 2020). Foto so služby – Serafimovskij sobor. Serafimovskij sobor – Vjatskaja i Slobodskaja jeparchija. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <http://serafimovskysobor.ru/776>

Diecézní proces blahorečení a svatořečení - Církev.cz . *Církev.cz* [online]. Copyright © 2022 Česká biskupská konference [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: <https://www.cirkev.cz/archiv/010120-diecezni-proces-blahoreceni-a-svatoreceni>

Diocesi di Roma. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <http://www.parrocchiemap.it/parrocchiemap/consultazione/parrocchie/orarimesse.jsp?icsc=3000252>

DOSIFEJA (TJAPKINA) – Drevo. Drevo [online]. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://drevo-info.ru/articles/13674106.html>

FILETTO E LA CHIESA DEI SANTI CRISANTE E DARIA: UN ESEMPIO D'AMORE E CURA DEL TERRITORIO - Virtù Quotidiane - Il quotidiano enogastronomico abruzzese. Virtù Quotidiane - Il quotidiano enogastronomico abruzzese - Quotidiano di informazione. Raccontiamo le cose buone e belle. Dell'Abruzzo ma non solo. [online]. Copyright © 2022 [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: <https://www.virtuquotidiane.it/cronaca/filetto-e-la-chiesa-dei-santi-crisante-e-daria-un-esempio-damore-e-cura-del-territorio.html>

Gde v Rossii est' chramy svjatoj Dar'i? *Bol'soj Vopros – vse voprosy i otvety!* [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <http://www.bolshoyvopros.ru/questions/525776-gde-v-rossii-est-hramy-svjatoj-dari.html>

Chiesa dei Santi Crisanto e Daria – Patrico di Spoleto (PG). Home [online]. Copyright © 2022 [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: <https://www.iluoghidelsilenzio.it/chiesa-dei-santi-crisanto-e-daria-patrico-di-spoleto-pg-2/>

Chiesa dei Santi Crisanto e Daria (Poviglio) - Wikipedia. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: [https://it.wikipedia.org/wiki/Chiesa_dei_Santi_Crisanto_e_Daria_\(Poviglio\)](https://it.wikipedia.org/wiki/Chiesa_dei_Santi_Crisanto_e_Daria_(Poviglio))

Chiesa dei Santi Grisanto e Daria (Reggio Emilia) – Wikipedia. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: [https://it.wikipedia.org/wiki/Chiesa_dei_Santi_Grisanto_e_Daria_\(Reggio_Emilia\)](https://it.wikipedia.org/wiki/Chiesa_dei_Santi_Grisanto_e_Daria_(Reggio_Emilia))

Chiesa Poiano - Comune di Villa-Minozzo. Home - Comune di Villa-Minozzo [online]. Copyright © Copyright 2015 [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://www.comune.villa-minozzo.re.it/cultura-e-territorio/pieve-e-chiese/chiesa-poiano/>

Chram velikomučenika Dimitrija Solunskogo, [online]. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <http://dimitri.moseparh.ru/2019/10/08/8-oktyabrya-1777-g-%E2%80%A0-dosifej-devica-darya-tyapkina/>

Chramy Rossii. [online]. Copyright © [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <http://temples.ru/card.php?ID=485>

Chramy Rossii. [online]. Copyright © [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <http://temples.ru/card.php?ID=14887>

Chramy Rosii. [online]. Copyright © [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <http://temples.ru/card.php?ID=20054>

Chrysanthus und Daria – Wikipedia. [online]. Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/Chrysanthus_und_Daria#Literatur. [cit. 2022-10-23]

Istorija Rossijskoj Cerkvi, Likvidacija monastyrej – Vladimir Rusak – čitat', skačat'. Pravoslavnyj portal „Azbyka very“. [online]. [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://azbyka.ru/otechnik/Istorija_Tserkvi/istorija-rossijskoj-tserkvi/10_8

Kakoj cerkovnyj prazdnik segodnja, 4 aprelja, čtjat pravoslavnye christiane. *Pronedra – Pronedra* [online]. Copyright © [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://pronedra.ru/kakoj-cerkovnyj-prazdnik-segodnya-4-aprelya-464732.html>

Katolik.cz. Katolik.cz [online]. [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: http://www.katolik.cz/kalendar/liturgicky_kalendar.asp

Legendary Saints Were Real, Buried Alive, Study Hints. National Geographic [online]. Copyright © 1996 [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://www.nationalgeographic.com/science/article/110415-saints-murdered-chrysanthus-daria-science-rome-roman-christians>

Legende. *St. Chrysanthus und Daria* [online]. [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: https://www.kath-kirche-haan.de/kirchen/st._chrysanthus_und_daria/legende/.

Liste der denkmalgeschützten Objekte in Schlaiten | AustriaWiki im Austria-Forum. Austria-Forum - das Wissensnetz aus Österreich [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: https://austria-forum.org/af/AustriaWiki/Liste_der_denkmalgesch%C3%BCtzten_Objekte_in_Schlaiten

Liturgie.cz [online]. [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <http://old.liturgie.cz/admin/files/File/liturgicke-knihy/1969-Mysterii-Paschalis-CZ.pdf>

Malý slovníček pravoslavných teologických pojmů a názvosloví. Křesťanská orthodoxie. [online]. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://www.orthodoxia.cz/slovník.htm>

Martyr Drosís, daughter of Emperor Trajan - Orthodox Church in America. Orthodox Church in America [online]. Copyright © 1996 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://www.oca.org/saints/lives/2022/03/22/100862-martyr-dross-daughter-of-emperor-trajan>

Monastyrskij Vestnik. [online]. Copyright © 2022 [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://monasterium.ru/monastyri/svyatie/prepodobnomuchenitsa-dariya-zaytseva-poslushnitsa/#:~:text=%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B0%20%D0%94%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F%20%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%8C%20%D0%B2%201870,%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%82%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B9%20%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C%D1%8E%20%D0%B2%201928%20%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D1%83>

Mučenica Darija Rimskaja. *Pravoslavnyj portal Azbuka very* [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://azbyka.ru/days/sv-darija-rimskaja>

National Geographic documentary examines relics of third-century saints | Catholic News Agency. Catholic News Agency [online]. Copyright © 2022 CNA [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://www.catholicnewsagency.com/news/22367/national-geographic-documentary-examines-relics-of-third-century-saints>

Nižegorodskaja mitropolija. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://nne.ru/saints/muchenitsy-darya-ulybina-darya-timagina-evdokiya-nemkova-mariya-1919/>

Ob otnošení cerkvi k podvigu mučeničestva. Bibliotečnaja sistema, Meždunarodnyj universitet prirody, obščestva i čeloveka „Dubna“. [online]. [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://lib.uni-dubna.ru/search/files/rel_muchinichestvo/~rel_muchinichestvo.htm

Prepodobnaja Dosifeja (Tjapkina), Kievskaja, zatvornica. Pravoslavnyj portal Azbuka very [online]. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://azbyka.ru/days/sv-dosifeja-kievskaja-tjapkina>

Prepodobnomučenica Darija Zajceva, poslušnica. *Pravoslavnyj portal Azbuka very* [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://azbyka.ru/days/sv-darija-zajceva>

Putevoditel'. *Svjato-Troickij Ipat'jevskij monastyr' v Kostrome*. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://ipatievsky-monastery.ru/skhema-monastyrya>

Russkaja narodnaja linija [online]. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: https://ruskline.ru/monitoring_smi/2011/oktyabr/08/prepodobnaya_dosifeya_lyud_ej_kievskih_molitvennica_i_hodataica/

Russkaja pravoslavnaja cerkov'. Vjatskaja i slobodskaja jeparchija. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://vyatskaya-eparhia.ru/news/eparchy/37364/>

Sacrosanctum concilium. [online]. [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concilium_cs.html

Saint Daria and Moygownagh Old Graveyard - Saints and Sinners History tour - PocketSights. Tour Builder | Build Mobile Walking Tours - PocketSights [online]. Copyright © 2021 PocketSights, LLC. All Rights Reserved. [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: <https://pocketsights.com/tours/place/Saint-Daria-and-Moygownagh-Old-Graveyard-30127:3733?fbclid=IwAR3KWXEUXzDK8HdW1dl6VnhJilMphncAeg9IZ1iIhOqWQ8J7Yb-PaH47QHQ>

Saint Daria of Constantinople - Saint of the Day - July 19 -. [online]. Copyright © 2022 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://catholicreadings.org/saint-daria-of-constantinople-saint-of-the-day-july-19/>

Saint Drosis, Daughter of Emperor Trajan | ORTHODOX CHRISTIANITY THEN AND NOW. ORTHODOX CHRISTIANITY THEN AND NOW [online]. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://www.johnsanidopoulos.com/2011/03/saint-drosis-daughter-of-emperor-trajan.html>

Santa Daria statua, 1572 - 1572. Catalogo Generale dei Beni Culturali [online].
Copyright © [cit. 2022-10-27]. Dostupné z:
<https://catalogo.beniculturali.it/detail/HistoricOrArtisticProperty/0800200651>

Santi Crisante e Daria | Churches of Rome Wiki | Fandom. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: https://romanchurches.fandom.com/wiki/Santi_Crisante_e_Daria

SB Bad Münstereifel. [online]. [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: <https://kirche-muenstereifel.de/seelsorgebereich/pfarreien/st-chrysanthus-u-daria-bad-muenstereifel/>

Sobory.ru. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z:
<https://sobory.ru/article/?object=00054>

Sobory.ru. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z:
<https://sobory.ru/article/?object=03200>

Sobory.ru. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z:
<https://sobory.ru/article/?object=14039>

Sobory.ru. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z:
<https://sobory.ru/article/?object=29749>

Sobory.ru. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z:
<https://sobory.ru/article/?object=37507>

Sobory.ru. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z:
<https://sobory.ru/article/?object=49134>

St. Chrysanthus und Daria (Bad Münstereifel). Wikipedia. [online]. [cit. 2022-10-23]. Dostupné z:
https://de.wikipedia.org/wiki/St._Chrysanthus_und_Daria_%28Bad_M%C3%BCnstereifel%29

St. Chrysanthus und Daria (Haan) – Wikipedia. [online].]. [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: [https://de.wikipedia.org/wiki/St._Chrysanthus_und_Daria_\(Haan\)](https://de.wikipedia.org/wiki/St._Chrysanthus_und_Daria_(Haan))

Storia Archidiocesi - Archidiocesi Spoleto Norcia. *Archidiocesi Spoleto-Norcia - Archidiocesi Spoleto Norcia* [online]. Copyright © Archidiocesi di Spoleto [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://www.spoletonorcia.it/storia-archidiocesi/Archidiocesi>

Sv. Darija. Prigovor Trojki – Znamenskaja cerkov' sela Cholmy Copyright © 2022 [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://www.znamenie.org/church/arhiv/sv-dariya-prigovor-trojki.html>

sv. Drozis. ŽIVOTOPISY SVATÝCH [online]. Copyright © Životopisy zpracoval Jan Chlumský [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=6002>

Svátky svatých. Liturgie.cz. [online]. Copyright © Liturgie.cz [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <http://www.liturgie.cz/temata/liturgicky-cas/liturgicky-rok/svatky-svatych>

Svjato-Troickij Ipat'jevskij monastyr' v Kostrome. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://ipatievsky-monastery.ru/istoriya-monastyryaBol'soj>

Svjatyje Puzovskije (Suvorovskije) mučenicy. Prichod cerkvi v čest' Uspenija Presvjatoj Bogorodicy sela Suvorovo [online]. Copyright © 2017 [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <http://suvorovo-hram.cerkov.ru/svyatyje-puzovskie-suvorovskie-muchenicy/>

Tema 3. Mučeniki, Agiologija – E. N. Nikulina. Pravoslavnyj portal „Azbyka very“. [online]. [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://azbyka.ru/otechnik/Zhitija_svjatykh/agiologija/3

V Starom Petergrofe vossozdajut Chrisanfskuju cerkov' – Novosti stroitel'stva Sankt-Peterburga – gazeta Kanoner. [online]. Copyright © [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <http://kanoner.com/2018/01/30/158532/>

Versione Stampabile Scheda Sintetica. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <http://chieseitaliane.chiesacattolica.it/chieseitaliane/stampaapprofondimento.jsp?guest=true&sercd=8895>

Visit Moygownagh at the heart of North Mayo - Visit North Mayo. Home - Visit North Mayo [online]. Copyright © Mike Kinsella [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: <https://www.northmayo.ie/visit-moygownagh-north-mayo/>

Žitije mučenicy Darii Timaginoj. Prichod cerkvi v čest' Uspenija Presvjatoj Bogorodicy sela Suvorovo [online]. Copyright © 2017 [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <http://suvorovo-hram.cerkov.ru/zhitie-muchenicy-darii-timaginoj/>

Žitije mučenicy Darii Ulybinoj. Prichod cerkvi v čest' Uspenija Presvjatoj Bogorodicy sela Suvorovo [online]. Copyright © 2017 [cit. 2022-10-27].
Dostupné z: <http://suvorovo-hram.cerkov.ru/zhitie-muchenicy-darii-ulybinoj/>

A. Obrazová příloha

Obr. 1 Svatá Daria¹³⁹

Obr. 2 Svatí Chrysanthus a Daria¹⁴⁰

¹³⁹ Fotografie dřevěné ikony 17,5 x 6 cm, ve vlastnictví autorky

¹⁴⁰ Memory of Martyrs Chrysanthus and Daria | Orthodox Times (en). Orthodox Times - OrthodoxTimes.com [online]. Copyright © 2023 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: <https://orthodoxtimes.com/memory-of-martyrs-chrysanthus-and-daria/>

Obr. 3 Ostatky vystavené před oltářem v katedrále v Reggio Emilia¹⁴¹

Obr. 4 Lebka sv. Darii po odkrytí masky se zlatými vlasy¹⁴²

¹⁴¹ The 1700-year-old skeletons of a martyred couple who were buried alive – Strange Remains. Strange Remains [online]. Copyright © Dolly Stolze and Strange Remains, 2013 [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://strangeremains.com/2013/12/31/the-1700-year-old-skeletons-of-chrysanthus-and-daria-husband-and-wife-martyrs-who-were-buried-alive/>

¹⁴² Bowing before the Catholic skulls of Chrysanthus and Daria – News that matters. News that matters – Exposing fake and falsehood [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://ivarfjeld.com/2015/12/15/bowing-before-the-catholic-skull-of-daria/>

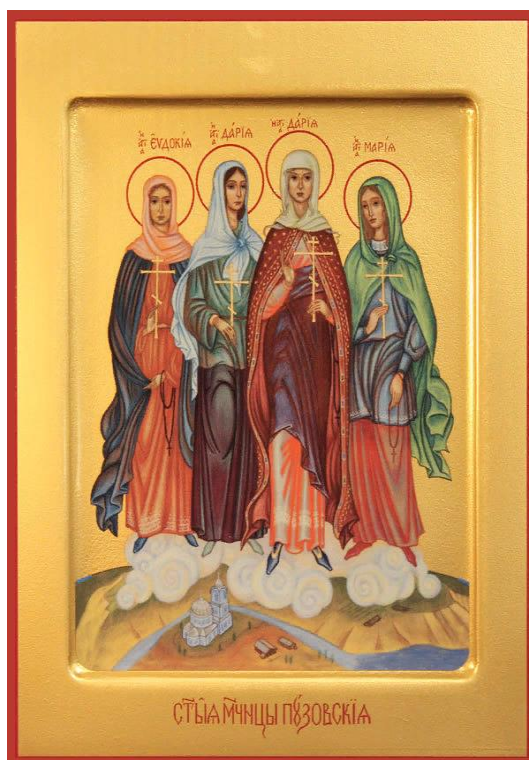

Obr. 5 Socha svätého Cormaca a sväté Darii v Moygownath (autor Bernie Garvey O Mara)¹⁴³

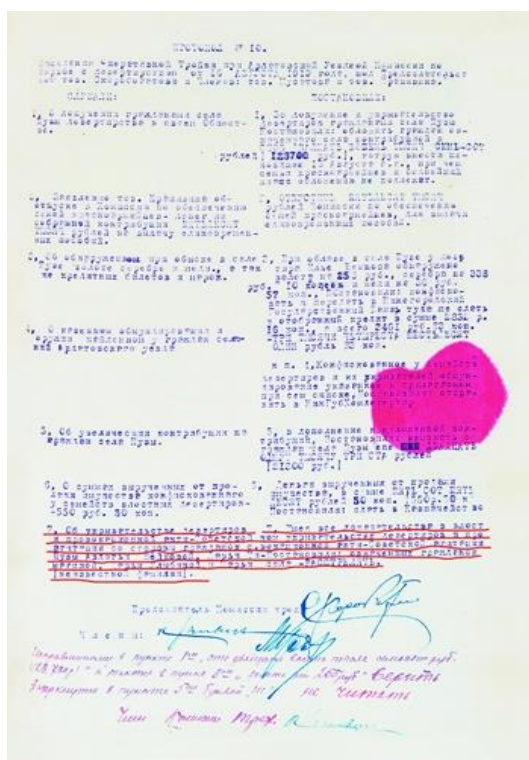

Obr. 6 Ikona ctihodné Dosifeji (Darii Tjapkina)¹⁴⁴

¹⁴³ 34 Sculpture – Bernie Garvey O Mara. Bernie Garvey O Mara – artist | teacher | sculptor [online]. [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: http://berniegarveyomara.ie/?page_id=39

Obr. 7 Ikona svatých mučednic puzovských (zleva Jevdokije, Daria Ulybina, Daria Timogina a Marie)¹⁴⁵

Obr. 8 Protokol o zastřelení puzynských mučednic¹⁴⁶

¹⁴⁴ In: Prepodobnaja Dosifeja (Tjapkina), Kievskaja, zatvornica. *Pravoslavnyj portal Azbuka very* [online]. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://azbyka.ru/days/sv-dosifeja-kievskaja-tjapkina>

¹⁴⁵ In: Mučenica Darija Timagina. *Pravoslavnyj portal Azbuka very* [online]. [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: <https://azbyka.ru/days/sv-darija-timagina>

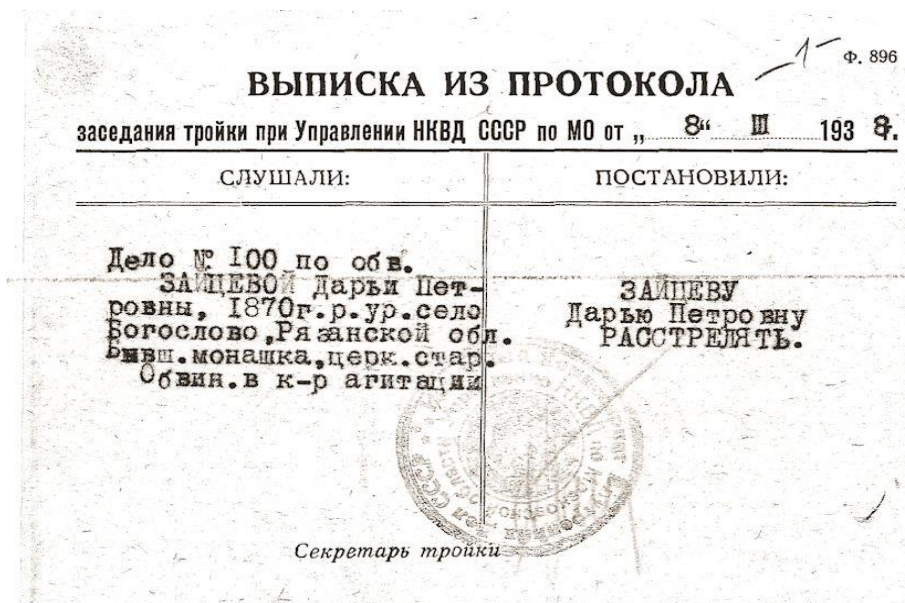
Obr. 9 Ostatky svatých Jevdokije, Darii Timogina, Darii Ulybina a Marie uložené v kostele Zesnutí přesvaté Bohorodičky v obci Suvorovo¹⁴⁷

Obr. 10 Borisoglebský klášter v Anosinu¹⁴⁸

¹⁴⁶ [online]. [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: <https://nne.ru/saints/muchenitsy-darya-ulybina-darya-timagina-evdokiya-nemkova-mariya-1919/>

¹⁴⁷ In: Svjatyje Puzovskije (Suvorovskije) mučenicy. Prichod cerkvi v čest' Uspenija Presvjatoj Bogorodicy sela Suvorovo [online]. Copyright © 2017 [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <http://suvorovo-hram.cerkov.ru/svjatyje-puzovskie-suvorovskie-muchenicy/>

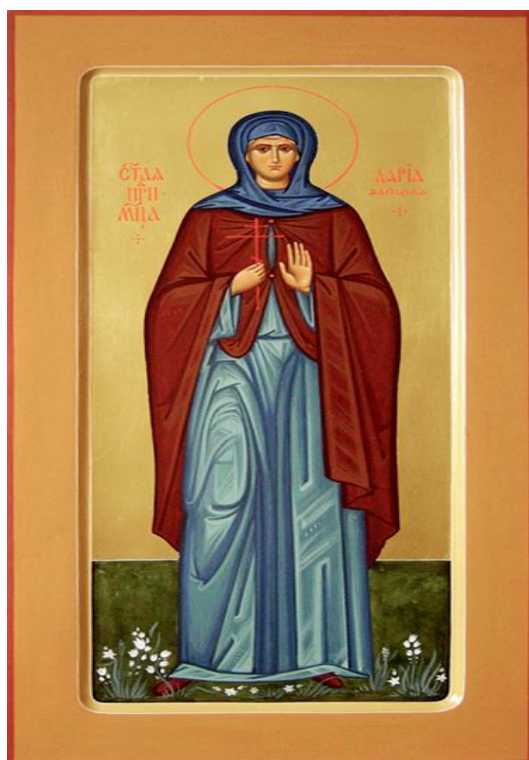
Obr. 11 Výpis z protokolu zasedání „trojky“ s rozhodnutím: „*ZAJCEVU Dariu Petrovnu ZASTŘELIT*“¹⁴⁹

Obr. 12 Fotografie Darii Zajceva z věznice Taganka¹⁵⁰

¹⁴⁸ In: [online]. Copyright © 2022 [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://monasterium.ru/monastyri/monastery/borisoglebskiy-anosin-stavropigialnyy-zhenskiy-monastyr/>

¹⁴⁹ In: Sv. Darija. Prigovor Trojki – Znamenskaja cerkov' sela Cholmy Copyright © 2022 [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://www.znamenie.org/church/arhiv/sv-dariya-prigovor-trojki.html>. Z ruštiny přeložila Daria Kučová.

Obr. 13 Ikona svaté Darii Zajceva¹⁵¹

Obr. 14 Pohled na část krypty zasvěcené svatým Chrysanthovi a Darie v italské obci Oria¹⁵²

¹⁵⁰ In: Darija (Zajceva) – Wikipedija [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F_\(%D0%97%D0%B0%D0%B9%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B0\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F_(%D0%97%D0%B0%D0%B9%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B0))

¹⁵¹ In: Prepodobnomučenica Darija Zajceva. *Pravoslavnyj portal Azbuka very* [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://azbyka.ru/days/sv-darija-zajceva>

Obr. 15 Kostel svatých Chrysantha a Darii v italské obci Filetto¹⁵³

Obr. 16 Pohled do interiéru kostela v sv. Chrysantha a Darii v italské obci Filetto¹⁵⁴

¹⁵² Cripta dei Santi Crisante e Daria - Puglia. Sito ufficiale del turismo in Puglia - Viaggiareinpuglia.it [online]. [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: [https://www.viaggiareinpuglia.it/at/10/luogosacro/3807/it/Cripta-dei-Santi-Crisante-e-Daria-59-\(BR\)](https://www.viaggiareinpuglia.it/at/10/luogosacro/3807/it/Cripta-dei-Santi-Crisante-e-Daria-59-(BR))

¹⁵³ In: FILETTO E LA CHIESA DEI SANTI CRISANTE E DARIA: UN ESEMPIO D'AMORE E CURA DEL TERRITORIO - Virtù Quotidiane - Il quotidiano enogastronomico abruzzese. Virtù Quotidiane - Il quotidiano enogastronomico abruzzese - Quotidiano di informazione. Raccontiamo le cose buone e belle. Dell'Abruzzo ma non solo. [online]. Copyright © 2022 [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: <https://www.virtuquotidiane.it/cronaca/filetto-e-la-chiesa-dei-santi-crisante-e-daria-un-esempio-damore-e-cura-del-territorio.html>

¹⁵⁴ In: FILETTO E LA CHIESA DEI SANTI CRISANTE E DARIA: UN ESEMPIO D'AMORE E CURA DEL TERRITORIO - Virtù Quotidiane - Il quotidiano enogastronomico abruzzese. Virtù Quotidiane - Il quotidiano enogastronomico abruzzese - Quotidiano di informazione. Raccontiamo le cose buone e belle. Dell'Abruzzo ma non solo. [online]. Copyright © 2022 [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: <https://www.virtuquotidiane.it/cronaca/filetto-e-la-chiesa-dei-santi-crisante-e-daria-un-esempio-damore-e-cura-del-territorio.html>

Obr. 17 Kostel sv. Chrysantha a Darii v italské obci Patrico di Spoleto¹⁵⁵

Obr. 18 Interiér kostela sv. Chrysantha a Darii v italské obci Patrico di Spoleto¹⁵⁶

¹⁵⁵ In: Chiesa dei Santi Crisanto e Daria – Patrico di Spoleto (PG). Home [online]. Copyright © 2022 [cit. 2022-1024]. Dostupné z: <https://www.iluoghidelsilenzio.it/chiesa-dei-santi-crisanto-e-daria-patrico-di-spoletto-pg-2/>

¹⁵⁶ In: Chiesa dei Santi Crisanto e Daria – Patrico di Spoleto (PG). Home [online]. Copyright © 2022 [cit. 2022-1024]. Dostupné z: <https://www.iluoghidelsilenzio.it/chiesa-dei-santi-crisanto-e-daria-patrico-di-spoletto-pg-2/>

Obr. 19 Freska zobrazující sv. Chrysantha a Dariu v kostele v italské obci Patrico di Spoleto¹⁵⁷

Obr. 20 Kostel sv. Chrysantha a Darii v italské obci Poviglio¹⁵⁸

¹⁵⁷ In: Chiesa dei Santi Crisanto e Daria – Patrico di Spoleto (PG). Home [online]. Copyright © 2022 [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: <https://www.iluoghidelsilenzio.it/chiesa-dei-santi-crisanto-e-daria-patrico-di-spoleto-pg-2/>

¹⁵⁸ Sito istituzionale della Diocesi di Reggio Emilia e Guastalla [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://www.diocesi.re.it/vicariati/vicariato-ii-pianura/unita-pastorale-33-poviglio/parrocchia-dei-santi-crisanto-e-daria-martiri/>

Obr. 20 Kostel sv. Chrysantha a Darii v italské obci Villa Minoso¹⁵⁹

Obr. 22 Kostel sv. Chrysantha a Darii v italské obci Roncadelle¹⁶⁰

¹⁵⁹ In: Chiesa Poiano - Comune di Villa-Minuzzo. Home - Comune di Villa-Minuzzo [online]. Copyright © Copyright 2015 [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://www.comune.villa-minuzzo.re.it/cultura-e-territorio/pieve-e-chiese/chiesa-poiano/>

¹⁶⁰ In: Chiesa dei Santi Grisanto e Daria (Reggio Emilia) - Wikipedia. [online]. [cit. 2022-10-27] Dostupné z: [https://it.wikipedia.org/wiki/Chiesa_dei_Santi_Grisanto_e_Daria_\(Reggio_Emilia\)#/media/File:Reggio_Emilia_-_frazione_Roncadella_-_chiesa_dei_Santi_Grisanto_e_Daria.jpg](https://it.wikipedia.org/wiki/Chiesa_dei_Santi_Grisanto_e_Daria_(Reggio_Emilia)#/media/File:Reggio_Emilia_-_frazione_Roncadella_-_chiesa_dei_Santi_Grisanto_e_Daria.jpg)

Obr. 23 Kostel svatých Chrysantha a Darii v Římě¹⁶¹

Obr. 24 Průčelí kostela svatých Chrysantha a Darii v Římě¹⁶²

¹⁶¹ Google [online]. [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps/place/Via+Castignano,+12,+00138+Roma+RM,+It%C3%A1lie/@41.9886894,12.5063289,17z/data=!3m1!4b1!4m1!5!1m8!3m7!1s0x132f66673708b5e9:0xd0b6335b98948278!2sVia+Castignano,+12,+00138+Roma+RM,+It%C3%A1lie!3b1!8m2!3d41.9886894!4d12.5085176!16s%2Fg%2F11c1cykjzz!3m5!1s0x132f66673708b5e9:0xd0b6335b98948278!8m2!3d41.9886894!4d12.5085176!16s%2Fg%2F11c1cykjzz>

¹⁶² Archiv autorky

Obr. 25 Průčelí katedrály Nanebevzetí Panny Marie v italském městě Reggio Emilia se sochou sv. Darii (třetí zleva)¹⁶³

Obr. 26 Socha sv. Darii z průčelí katedrály Nanebevzetí Panny Marie v italském městě Reggio Emilia¹⁶⁴

¹⁶³ Tourer.it - Duomo di Reggio Emilia - REGGIO NELL'EMILIA (RE). *Tourer.it - Esplora il patrimonio culturale dell'Emilia-Romagna* [online]. [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: <https://www.tourer.it/scheda?duomo-di-reggio-emilia-reggio-nellemilia>

Obr. 27 Kostel sv. Chrysantha a Darii v německém Bad Münstereifel¹⁶⁵

Obr. 28 Jeden z obrazů s výjevem ze života svatých Chrysantha a Darii v kostele sv. Chrysantha a Darii v německém Bad Münstereifel¹⁶⁶

¹⁶⁴ In: Santa Daria statua, 1572 - 1572. Catalogo Generale dei Beni Culturali [online]. Copyright © [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: <https://catalogo.beniculturali.it/detail/HistoricOrArtisticProperty/0800200651>

¹⁶⁵ St. Chrysanthus und Daria (Bad Münstereifel) – Wikipedia. [online]. [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/St._Chrysanthus_und_Daria_%28Bad_M%C3%BCnstereifel%29#/media/Datei:St._Chrysanthus_und_Daria,_Bad_M%C3%BCnstereifel-0960.jpg

Obr. 29 Socha sv. Darii v kostele v německém Bad Münstereifel¹⁶⁷

Obr. 30 Novogotický kostel v německém Haanu, zasvěcený svatým Chrysanthovi a Darie, postavený v letech 1867-1869¹⁶⁸

¹⁶⁶ In: St. Chrysanthus und Daria (Bad Münstereifel). Wikipedia. [online]. [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/St._Chrysanthus_und_Daria_%28Bad_M%C3%BCnster_eifel%29

¹⁶⁷ In: St. Chrysanthus und Daria (Bad Münstereifel). Wikipedia. [online]. [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/St._Chrysanthus_und_Daria_%28Bad_M%C3%BCnster_eifel%29

Obr. 31 Současný kostel sv. Chrysantha a Darii v německém Haanu¹⁶⁹

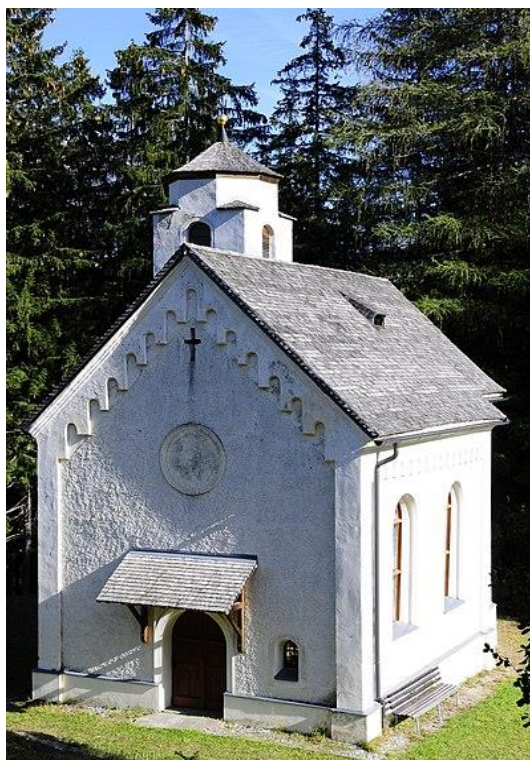

Obr. 32 Pohled do interiéru kostela sv. Chrysantha a Darii v německém Haanu¹⁷⁰

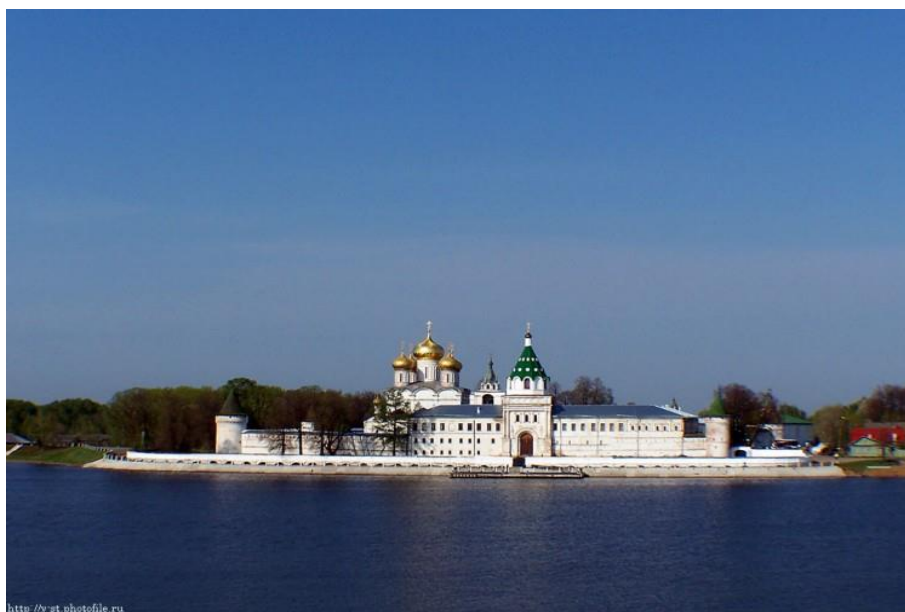
¹⁶⁸ "Zeitspurensuche: Haan: Katholische Kirche". "Zeitspurensuche" [online]. [cit. 2022-10-23].
Dostupné z: <http://www.zeitspurensuche.de/02/hakirck1.htm>

¹⁶⁹ Pfarrkirche. St. Chrysanthus und Daria [online]. Copyright © MapTiler [cit. 2022-10-23].
Dostupné z: https://www.kath-kirche-haan.de/kirchen/st_chrysanthus_und_daria/pfarrkirche/

¹⁷⁰ In: Pfarrkirche. St. Chrysanthus und Daria [online]. Copyright © MapTiler [cit. 2022-10-23].
Dostupné z: https://www.kath-kirche-haan.de/kirchen/st_chrysanthus_und_daria/pfarrkirche/

Obr. 33 Kaple svatého Chrysantha a Darii v rakouské obci Schlaiten¹⁷¹

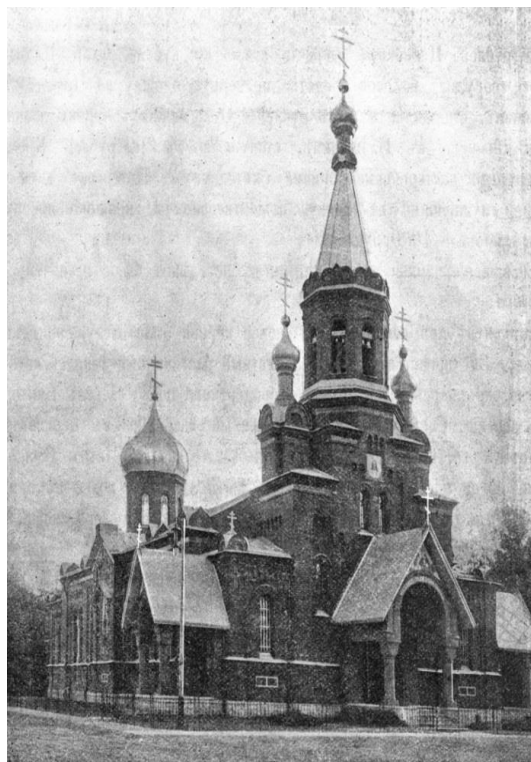
Obr. 34 Pohled na Svjato-troický ipat'jevský klášter v ruské Kostromě¹⁷²

¹⁷¹ In: File:2011-10-16 Göriach Göriacher Kirchl Chrysanth und Daria 02.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 2022-10-27]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:2011-10-16_G%C3%B6riach_G%C3%B6riacher_Kirchl_Chrysanth_und_Daria_02.jpg

¹⁷² In: [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://sobory.ru/photo/16661>

Obr. 35 Chrám svatých mučedníků Chrysantha a Darii v areálu Svjato-troického
ipat'jevského kláštera v ruské Kostromě¹⁷³

Obr. 36 Původní chrám svatých Chrysantha a Darii postavený v roce 1904 v ruském
Petěrgofu¹⁷⁴

¹⁷³ In: [online]. Copyright ©8 [cit. 2022-10-28]. Dostupné z:
http://oldboy.icnet.ru/SITE_2103/MY_SITE/Monast/!BIG/IPAT_MON_KS/ARX_V2.jpg

Obr. 37 Současná kaple svatých mučedníků Chrysantha a Darii v ruském Petěrgofu¹⁷⁵

Obr. 38 Kaple sv. Chrysantha a Darii v ruské obci Doroniči¹⁷⁶

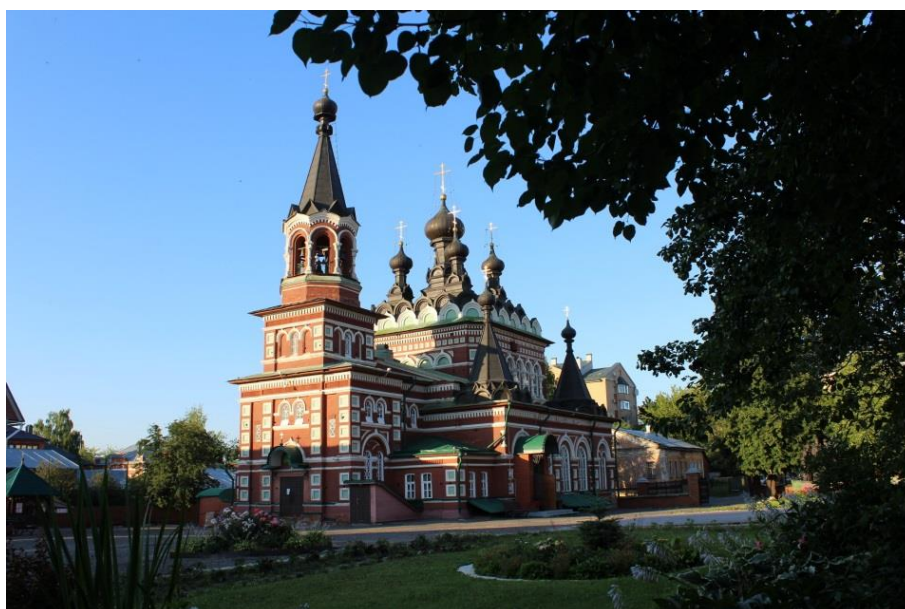
¹⁷⁴ In: V Starom Petergrofe vossozdajut Chrisanfskuju cerkov' – Novosti stroitel'stva Sankt-Peterburga – gazeta Kanoner. [online]. Copyright © [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <http://kanoner.com/pics/2018/01/peterhof-cerkov-hrysanfa-y-daryy-drahunskoho-polka.jpg>

¹⁷⁵ In: Sobory.ru. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://sobory.ru/photo/457658>

¹⁷⁶ In: Russkaja pravoslavnaja cerkov'. Vjatskaja i slobodskaja jeparchija. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://vyatskaya-eparhia.ru/news/eparchy/37364/>

Obr. 39 Z první bohoslužby sloužené v kapli sv. Chrysantha a Darii v ruské obci Droniči¹⁷⁷

Obr. 40 Svjato-Serafimovský chrám v ruském městě Kirov¹⁷⁸

¹⁷⁷ In: Russkaja pravoslavnaja cerkov'. Vjatskaja i slobodskaja jeparchija. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://vyatskaja-eparhia.ru/news/eparchy/37364/>

¹⁷⁸ In: Den' pamjati mučenikov Chrišana i Darii (31 marta 2020). Foto so služby – Serafimovskij soubor. Serafimovskij soubor – Vjatskaja i Slobodskaja jeparchija. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <http://serafimovskysobor.ru/contacts>

Obr. 41 Snímek ze sváteční bohoslužby (prestonjyj prazdnik), sloužené u prestolu svatých mučedníků Chrysantha a Darii v den jejich památky v Svjato-Serafimovském chrámu v ruském městě Kirov ¹⁷⁹

¹⁷⁹ In: Den' pamjati mučenikov Chrisanfa i Darii (31 marta 2020). Foto so služby – Serafimovskij soubor. Serafimovskij soubor – Vjatskaja i Slobodskaja jeparchija. [online]. [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <http://serafimovskysobor.ru/776>